

SVs alternative statsbudsjett 2018

For de mange, ikke for de få

TA KAMPEN FOR
ET VARMT SAMFUNN

Innhold

Innledning	4
For de mange, ikke for de få	4
Satsninger per område	16
Skatt og økonomisk politikk	16
Arbeid og sosial	24
Barn, familie og likestilling	27
Kultur	29
Miljø	32
Transport	35
Barnehage og skole	38
Forskning og høyere utdanning	41
Næring	43

Helse og omsorg	45
Justis	47
Kommunal og forvaltning	49
Flyktninger, asyl og integrering	54
Forsvar	56
Internasjonal solidaritet	58

Vedlegg **62**

Vedlegg 1: Skatter og avgifter	62
Vedlegg 2: Prioriteringer	65
Vedlegg 3: Inndekning og flyttinger av beløp	91

For de mange, ikke for de få

Vi går inn i en tid som vil preges av et større alvor. De alvorlige, og kostbare, konsekvensene av klimaendringene treffer oss, samtidig som ulikheten vokser mellom land og folk, og den største flyktningekatastrofen siden andre verdenskrig vedvarer. Som en reaksjon på dette ser vi framveksten av ekstreme krefter i flere land. Det velges ledere som gjør internasjonalt samarbeid om disse utfordringene enda vanskeligere. Norge er et godt land å bo i, men også i Norge øker forskjellene og en merker konsekvensene av klimaendringene. Dessverre er det få svar på disse utfordringene i regjeringens forslag til statsbudsjett.

Skal vi bevare Norge som et godt land å bo i og skape en bedre verden for de kommende generasjonene, må vi endre politisk kurs. Vi må føre en økonomisk politikk for alle i samfunnet, ikke for dem som har aller mest fra før. Vi må gå fra fossil energi til fornybar energi, fra høye utslipp til nullutslipp. SVs alternative budsjett for 2018 markerer et tydelig steg i den retningen. Det er et budsjett som tar vare på det vi liker best med det norske samfunnet: de små forskjellene og sterke felleskapene. Det er et budsjett med en klimapolitikk for folk flest, som kutter utslippene og tilrettelegger for bedre liv. Det er et budsjett som ruster Norge for framtidens utfordringer.

SVs alternative statsbudsjett

Hovedsatsningene i SVs alternative statsbudsjett er derfor rettferdig fordeling, en offensiv miljøpolitikk med omstilling av Norge, og en ny visjon for framtidens skole som inkluderer alle barn. Det er et budsjett for de mange, ikke for de få.

Et samfunn med små forskjeller

Det beste med Norge er at vi har små forskjeller i makt og rikdom, en sterk velferdsstat med sterke fellesarenaer, og toleranse for forskjeller. Dette har gjort Norge til et av verdens beste land å bo i. Samfunn med små forskjeller er gode samfunn for alle. Små forskjeller gir oss frihet. Det er vanlig å snakke om velferdsstaten som et sikkerhetsnett, som skal ta imot oss hvis vi faller. Men den er mye mer enn det. Den er en trampoline å ta sats på.

Alle må bidra til felleskapet, og felleskapet skal være der for oss når vi trenger hjelp. Fordi vi blir syke, faller utenfor arbeidslivet eller ikke har råd til å sende barna på SFO eller i barnehagen. For å gi folk den hjelpen de trenger, må vi ha et rettferdig og omfordelende skattesystem, et trygt arbeidsliv og gode velferdsordninger.

**Samfunn med små forskjeller
er gode samfunn for alle.
Små forskjeller gir oss frihet.**

Et omfordelende skattesystem

Et av de mest effektive grepene for å redusere forskjellene, er å gjøre skattesystemet mer rettferdig og omfordelende. Vi senker skatten på arbeid, og øker den på formue, arv og eiendom.

SV tar flere grep i dette budsjettet for å endre dagens skattesystem. Vi senker skatten på inntekt samtidig som vi øker skatten på bolig. Samlet sett gjør det at de med vanlig og lav inntekt kommer bedre ut. Det er et steg mot et mer rettferdig skattesystem. Vi innfører i tillegg en egen skatt for dem som eier flere boliger, for å motvirke boligspekulasjon. Det store flertall av landets økonomer er enig: Å flytte skatt fra inntekt til bolig er fornuftig.

To tredeler av Norges rikeste er arvinger. Til tross for dette har regjeringen fjernet arveavgiften og senket formuesskatten. SV mener det skal lønne seg mer å jobbe enn å arve, og øker derfor formuesskatten. Vi fjerner også regjeringens forslag til aksjerabatt. Dette gir økte inntekter til staten og økte utgifter for dem med mye formue og kapital.

Samlet sett gir vårt skatteopplegg mer til folk flest, mens de som har mest må bidra mer.

Barnefattigdom

Forskjellene i Norge øker og aller verst går det utover barna. Ikke alle barn i Norge har de samme mulighetene. Noen barn vokser opp i familier som ikke har råd til skolefritidsordning eller fritidsaktiviteter. 100 000 barn vokser opp i fattigdom i Norge. Sånn skal det ikke være. Dagens fattige barn skal ikke bli morgendagens fattige voksne.

Det viktigste gripet vi kan gjøre på kort sikt for å snu utviklingen, er å øke den universelle barnetrygden. Barnetrygden har stått stille på samme beløp siden 1996. Om barnetrygden hadde blitt regulert i takt med prisstigningen de siste to tiårene, ville vi hatt omtrent 18 000 færre fattige barn i dag. Som et første ledd i en opptrappingsplan mot barnefattigdom prioriterer vi derfor i underkant av 1,9 milliarder kroner til å øke den universelle barnetrygden.

I tillegg til barnetrygd er det viktig å styrke andre universelle velferdsgoder for barn og unge. SV prioriterer

Samlet sett gir SVs skatteopplegg mer til folk flest, mens de som har mest må bidra mer.

å bevare lav makspris på barnehager, å styrke den offentlige fellesskolen og frivilligheten, og å innføre et biblioteksløft som gir barn og unge gratis tilgang til kulturtilbud i hele landet. Samtidig innfører vi målrettede områdeløft som setter inn ekstra tiltak der behovene er størst.

Et trygt arbeidsliv

Å ha en jobb er den viktigste økonomiske tryggheten du kan ha. Høy sysselsetting og et trygt arbeidsliv er avgjørende for små forskjeller i samfunnet. Derfor er det svært alvorlig at antall langtidsledige øker, at færre er fagorganisert og at deler av arbeidslivet blir stadig mer utrygt.

Et trygt arbeidsliv kan ikke bare sikres gjennom et budsjett. Vi må få reversert endringene i arbeidsmiljøloven, få bemanningsbyråene ut av arbeidslivet og sikre bedre tiltak mot sosial dumping.

I vårt alternative statsbudsjett innfører vi en stor satsning på en reell ungdomsgaranti som skal hjelpe unge inn i arbeidslivet. Vi prioriterer nye tiltaksplasser for langtidsledige og lanserer en egen tiltakspakke for mer heltid i arbeidslivet.

Men det er også viktig å sørge for gode nok ordninger for dem som er ute av arbeidslivet. Regjeringens endringer i pleiepengeordningen slår dårlig ut for de med kronisk syke barn. Kuttet i barnetillegget for uføre og kuttet i dagpenger er også rene usosiale kutt. Det får ikke folk i jobb, det gjør dem bare fattigere. Vi prioriterer derfor å reversere alle disse usosiale kutt i vårt alternative statsbudsjett.

Framtidsskolen

SV vil lage en ny og bedre skoledag. Vi vil bygge videre på den inkluderende fellesskolen og sette nye, ambisiøse mål for å kunne gi alle barn like muligheter.

Et barn forberedes ikke på fremtiden gjennom å kunne ramse opp flest mulig innlærte svar på kortest mulig tid. I stedet trenger vi dybdelæring, å forstå kjernen i fagene, se sammenhenger på tvers av fag, og å lære seg hvordan man selv kan gjøre bruk av ny kunnskap. I framtidsskolen må vi ta i bruk praktisk, variert og aktiv læring. Vi må gi plass til kreativitet og kultur. Og vi må dyrke den indre motivasjonen, nysgjerrigheten og gleden over å lære noe nytt.

En slik modernisering av skolen vil kreve ny organisering og store investeringer. Både i flere lærere, slik at det blir mer tid til oppfølging av hvert enkelt barn, og i flere skoletimer, slik at det blir rom for aktiv læring, praktisk-estetiske fag, og øving som alle barn kan få utbytte av. Det er for å fornye skolen på denne måten at SV vil innføre heldagsskolen, en mer praktisk og variert skoledag til erstatning for dagens SFO og hjemmelekser.

I dette budsjettforslaget presenterer vi det første steget i retning av heldagsskolen. Vi vil starte med å gjøre overfylte klasserom til historie, ved at det settes en nasjonal regel for alle grunnskolens trinn om hvor mange elever det kan være per lærer. Da får lærerne bedre tid til å følge opp hvert enkelt barn på barnas premisser, og det blir rom for en mer praktisk og variert undervisning.

Heldagsskolen er framtidens viktigste reform for økt kunnskap, sosial utjevning og god folkehelse.

SVs alternative statsbudsjett

Heldagsskolen er framtidens viktigste reform for økt kunnskap, sosial utjevning og god folkehelse. Den nye skoledagen gir også en bedre familiehverdag. Heldagsskolen er rett og slett en skoledag bedre tilpasset livet folk lever i dag.

Et rettferdig boligmarked og gode boområder

Boligmarkedet er fortsatt en driver for ulikhet og delte byer i Norge. Til tross for fall i boligprisene i noen områder det siste året, er boligprisene doblet de siste ti årene. Lav rente og for få nye boliger er viktige forklaringer bak dette. Samtidig blir boligmarkedet ustabil og urettferdig gjennom et skattesystem som kraftig favoriserer dem med flest og dyrest boliger. SV foreslår derfor lavere skatt på arbeid og høyere skatt på eiendom.

Kommunene og staten må ta en mer aktiv rolle i boligmarkedet. SV foreslår å styrke Husbanken slik at flere får mulighet til å få seg et sted å bo og flere får bostøtte. Vi vil også bygge flere studentboliger.

SV vil at staten skal bidra med midler til områdeløft for å bedre integrering og levekår i byer og tettsteder med særlige utfordringer. Hovedmålet for slike satsinger er bærekraftig byutvikling, synlig miljøopprusting, bedre integrering, bedre livskvalitet og bedre levekår.

Miljøpolitikk til beste for miljøet og folk flest

Klimaendringene er i gang. Aller hardest rammes mennesker i fattige land. Men også i Norge opplever vi styrtregn, flom og ras. Samtidig trues planter og dyr av utryddelse på et nivå vi ikke har sett maken til i menneskets historie. Regjeringen svarer med oljeboring og motorveiutbygging framfor å ta vare på verdifull natur og starte omstillingen til et nullutslippssamfunn. I tillegg reduseres bevilgningene til tiltak som skal sette oss i stand til å møte stadig økende klimaendringer.

Hvert statsbudsjett fremover må være tidenes mest ambisiøse klimabudsjett, om vi skal klare å nå våre egne klimamål. SV prioriterer derfor en stor satsning på miljøvennlig transport, energieffektivisering og grønne arbeidsplasser, samtidig som vi sørger for å ta vare på naturmangfoldet og tilpasser oss til klimaendringene som er i gang.

Før valget lanserte SV en konkret plan for hvordan vi kan kutte 5 millioner tonn CO₂ fram mot 2021. Dette budsjettet er første steg i oppfølgingen av den planen. Summen av våre tiltak sørger for at Norge tar sin del av ansvaret for å løse klimakrisen, samtidig som vi binder landet sammen, får nye arbeidsplasser og bedre byer å bo i. Klimapolitikken skal gjøre det mulig for pappaen på Veitvet, barnehagelæreren i Sogndal og kystfiskeren i Steigen å bli med på miljødugnaden. Men da må også oljedirektørene møte opp på dugnad. SVs budsjett er klimapolitikk for folk flest.

Klimarettferdighet

De som har bidratt minst til klimaendringene er dem som rammes hardest. Norge har, som et rikt oljeproduserende land, et ansvar for å bidra med støtte til verdens fattige slik at de kan ha en økonomisk utvikling uten de samme store utslipp av klimagasser som vi har hatt. Samtidig må de kunne leve med klimaendringene vi vet kommer. Derfor øker SV Norges bidrag til det grønne fondet, som er en viktig finansieringskilde for klimatiltak i fattige land. Mens regjeringen de siste årene har kuttet kraftig i satsingen på fornybar energi i utviklingsland, vil SV styrke satsingen. Klimaendringene rammer særlig landbruket i fattige land hardt. Tiltak for å tilpasse landbruket til klimaendringene styrker matsikkerheten.

Miljøvennlig transport

Om lag en tredjedel av alle klimagassutslipp i Norge kommer fra transportsektoren. Derfor er det skuffende at regjeringen har sørget for å gi fossile biler store avgiftslettelser, samtidig som de foreslår økte avgifter på nullutslippsbiler. Regjeringen satser stort på nye motorveier heller enn jernbane og kollektivtrafikk.

Klimapolitikken skal gjøre det mulig for pappaen på Veitvet, barnehagelæreren i Sogndal og kystfiskeren i Steigen å bli med på miljødugnaden.

I vårt alternative statsbudsjett lanserer vi en storsatsning på kollektiv og miljøvennlig transport. Vi prioriterer over 3 milliarder til mer kollektiv i byene, mer investeringer og vedlikehold av jernbanen, flere gang- og sykkelveier og støtte til å omstille ferger- og båttransporten fra fossil til fornybar energi. SV gjør det dyrere å kjøpe en ny bensin- eller diesebil, og mer lønnsomt å velge elbil. Vi bevilger også 200 millioner til å bygge nye ladestasjoner så elbil skal være mulig å bruke i hele landet.

Grønn omstilling

I de neste årene må Norge klare overgangen fra sterk petroleumsavhengighet til en mangfoldig grønn økonomi. Den sittende regjeringen er ikke i gang med dette arbeidet. Det «grønne skiftet» er foreløpig kun en realitet i festtalene. I virkeligheten er de store satsingene petroleum, eiendom og verdipapirer.

Skal Norge lykkes med overgangen fra sterk petroleumsavhengighet til en mer mangfoldig og fremtidsrettet økonomi må vi vri satsingene over på næringer der Norge har naturlige fortrinn som kan hjelpe oss å lykkes. For eksempel grønn industri, bioøkonomi og IKT-drevet innovasjon. Vi må våge å satse stort, målrettet og langsiktig, for en overgang som skaper vekst.

I dette budsjettet foreslår vi i forskningspolitikken å vri satsingene fra petroleumsforskning til forskning på fornybar energi. I innovasjonspolitikken vil vi fase ut petroleumssatsingene og vri disse over til grønn industri, bioøkonomi, miljøteknologi og IKT. I investeringspolitikken foreslår vi et løft for Enova og miljøteknologiordningen, og foreslår dessuten å gjeninnføre startavskrivning for nye maskiner i industrien. I innkjøpspolitikken vil vi vektlegge miljø og innovasjon høyere enn pris. I eierskapspolitikken foreslår vi forsterket statlig engasjement i nøkkelsektorer for norsk økonomi. Endringer i petroleumsskatteregimet vil innebære at risiko flyttes fra staten til oljeselskapene, med mål om å forhindre ulønnsomme investeringer i oljeindustrien. Til sist sørger vi for at karbonfangst og lagring (CCS) ikke blir vingeklippet, slik regjeringen foreslår, men får midlene som trengs for å videreutvikle teknologien og på sikt skape flere fullskala renseanlegg.

Ingen arter å miste

Verden står i dag foran det som kanskje er den sjette største utryddelsen av planter og dyr. Den femte største var da dinosaurene forsvant. Det som skiller dagens utryddelse fra de tidligere, er at den er menneskeskapt. Utryddelsen av arter skjer opp mot 1000 ganger den naturlige hastigheten. Den viktigste årsaken til utryddelse, er vårt enorme forbruk av areal. Vi bygger ut nye områder, deler opp dyrs leveområder og gjør inngrep som til sammen får stor betydning for artenes overlevelse. Klimaendringer vil framover forsterke utryddelsen og gjøre en del områder ubeboelige for visse arter. I tillegg er forurensning og forsøpling med på å forsterke utryddelsen.

Naturen renser luften vi puster inn, vannet vi drikker, og jorda vi dyrker maten vår i. Naturen gir oss mulighet til friluftsliv, aktivitet og glede. Vi må øke innsatsen for å ta vare på naturen, både gjennom å verne mer og å sørge for en skånsom bruk av naturen utenfor verneområdene.

SVs alternative statsbudsjett

I SVs alternative budsjett foreslår vi å styrke innsatsen for å ta vare på norsk natur. Vi styrker vernet av skog, hvor om lag halvparten av de truede plante- og dyreartene i Norge finnes. I tillegg foreslår vi å øke satsingen på å ta vare på noen av de mest utrydningstruede dyrene og plantene i norsk natur, mens regjeringen kutter i dette arbeidet. SV foreslår også opprettelse av nye nasjonalparker i Østmarka i Oslo, Preikestolen i Rogaland og Lofotodden i Lofoten.

Satsningene per område

Skatt og økonomisk politikk

Mer rettferdig skatt

De siste fire årene har skattesystemet blitt mindre omfordelende. De med de største inntektene og formuene har fått store skattelett. I perioden 2013–2017 fikk de 0,1 prosent med størst formue hele 264 500 kroner i skattelett. Rikdom går i arv i Norge, og hopper seg på denne måten opp hos en liten elite. Blant de hundre rikeste i Norge er 2 av 3 arvinger. Disse har tjent godt på at regjeringen har fjernet arveavgiften.

Det er en vanlig myte at skattelett til de rikeste skaper arbeidsplasser og økonomisk vekst. Tvert i mot har blant annet Det internasjonale pengefondet (IMF) nylig kommet med forskning som viser at det er fullt mulig med økt skatt på de høyeste inntektene, uten at det går ut over veksten i økonomien. Ulikhet skader økonomien som helhet. Beregninger fra IMF viser at den økonomiske veksten i Norge er lavere enn den ellers ville vært, nettopp på grunn av de økte ulikhetene de siste tre tiårene.

Dagens skattesystem for bolig er laget sånn at det er de med de dyreste boligene som får de største skattefordelene. Dette er penger som ellers kunne gått til lavere skatt til folk flest eller til bedre velferd. SV foreslår derfor å gjeninnføre den såkalte fordelsbeskatningen for boliger. Dette har gode fordelingsvirkninger. Sammen med lavere skatt på arbeid vil de fleste tjene på denne omleggingen.

SV legger her fram forslag som gjør at folk med vanlige inntekter blir sittende igjen med mer av inntekten sin, mens de med høyest inntekt og formue må bidra noe mer.

SV legger her fram forslag som gjør at folk med vanlige inntekter blir sittende igjen med mer av inntekten sin, mens de med høyest inntekt og formue må bidra noe mer. Vi foreslår å flytte skatt fra arbeid til formue, arv og eiendom. Det er viktigere at det lønner seg å jobbe enn at det skal lønne seg å arve.

Miljøvennlige avgifter

Forurensing og utslipp av klimagasser har store konsekvenser for enkeltmennesker og samfunn – både i Norge og i resten av verden. Miljøavgifter er ett av virkemidlene vi bruker for å redusere miljøskadelig aktivitet, og betale for å reparere skadene fra forurensingen.

Fellesskapets inntekter fra ulike bilavgifter har gått kraftig ned det siste tiåret. Dette skyldes først og fremst at biler som kjører på fossilt drivstoff har fått lavere avgifter det siste tiåret. Vi foreslår derfor å øke avgiftene på de bilene som slipper ut mest CO₂, og øke drivstoffavgiftene, for å gjøre det enda mer lønnsomt å velge nullutslippsbiler. Til tross for økte avgifter, vil de fleste tjene på våre helhetlige forslag til skatter og avgifter.

Tiltak mot skatteflukt

Skatteflukt utgjør en stor trussel mot samfunnet og våre velferdsordninger. Forskning viser at privatpersoner og selskaper krymper skatten sin med 23 mrd. kroner i året. Da er ikke inkludert svart arbeid og skatteunndragelse i Norge. Dette er penger som kunne blitt brukt til lavere skatt, investeringer i infrastruktur eller bedre velferdstjenester. I stedet går de til å berike noen få. SV har fremmet en rekke forslag for å tette skattehull og bekjempe bruken av skatteparadiser. Åpenhet om pengestrømmer er også avgjørende for å avdekke hvordan penger flyttes internasjonalt. Derfor har SV foreslått forbedringer og utvidelser av såkalt land for land-rapportering, som sikrer at offentligheten får innsyn i internasjonale selskapers pengestrømmer. I dette budsjettforslaget foreslår vi en kraftig styrking av Skatteetaten, Arbeidstilsynet og Økokrim. Dette vil være lønnsomme budsjettøkninger siden skatteinntektene vil gå opp når flere blir avslørt.

Skattenivå og oljepengebruk

De siste fire årene har bruken av oljepenger økt kraftig. I 2018 foreslår regjeringen å bruke 84 prosent mer oljepenger enn i 2013. Det er nesten en dobling på bare fem år. Om denne økningen fortsetter i samme tempo framover, vil oljefondet være tomt i løpet av få tiår. Når regjeringen bruker oljeformuen til å smøre sine skattekutt, flytter de formue fra bunnen av havet til rike arvingers bankkontoer. På denne måten skyves regningen for skattekuttene til de rikeste over til framtidige generasjoner.

I stedet for å bruke penger på skattekutt som ikke virker, foreslår SV i dette budsjettet å øke skattenivået med 20,7 mrd. kroner påløpt, og 21,2 mrd. kroner bokført. SV foreslår å bruke 6 mrd. kroner mindre fra oljefondet, noe som tilsvarer omtrent nullvekst i oljepengebruk målt mot budsjettert oljepengebruk for 2017.

Fordelingsvirkninger av SVs budsjettforslag

I tabellene kan du se anslag for hvordan vårt skatteopplegg slår ut for ulike inntektsgrupper. Minus foran tallene betyr lavere skatt. Tallene viser virkninger av våre endringsforslag til inntekts-, formues-, bolig-, og utbytteskatt. I tillegg har vi inkludert en kolonne hvor disse er slått sammen.

Fordelingsvirkning sammenlignet med regjeringens forslag for 2018

Bruttoinntekt	Inntekt	Bolig	Formue	Utbytte	Totalt
0 – 150 000	-300	0	600	0	300
150 000 – 200 000	-1 700	100	500	0	-1 100
200 000 – 250 000	-2 900	300	600	0	-2 000
250 000 – 300 000	-3 700	400	800	0	-2 500
300 000 – 350 000	-4 300	600	800	0	-2 900
350 000 – 400 000	-4 300	700	1 000	0	-2 600
400 000 – 450 000	-4 400	700	1 000	0	-2 700
450 000 – 500 000	-4 400	800	1 000	0	-2 600
500 000 – 600 000	-4 300	900	1 200	100	-2 100
600 000 – 750 000	-1 000	1 200	2 000	100	2 300
750 000 – 1 mill	4 400	1 500	3 300	400	9 600
1 mill og over	31 300	2 500	21 400	7 600	62 800
I alt	-500	800	2 300	500	3 100

(Tall i kroner. Tallene er hentet fra Finansdepartementets svar på spørsmål fra SV til statsbudsjettet 2018. Anslag på sammenlagt fordelingseffekt er summen av disse.)

Fordelingsvirkning sammenlignet med 2017

Bruttoinntekt	Inntekt og utbytte	Bolig	Formue	Totalt
0 – 150 000	-300	0	500	200
150 000 – 200 000	-2 000	100	500	-1 400
200 000 – 250 000	-3 300	300	600	-2 400
250 000 – 300 000	-4 000	400	800	-2 800
300 000 – 350 000	-4 600	600	800	-3 200
350 000 – 400 000	-4 500	700	900	-2 900
400 000 – 450 000	-4 600	700	900	-3 000
450 000 – 500 000	-4 600	800	900	-2 900
500 000 – 600 000	-4 400	900	1 100	-2 400
600 000 – 750 000	-1 100	1 200	1 800	1 900
750 000 – 1 mill	4 400	1 500	3 100	9 000
1 mill og over	39 000	2 500	19 600	61 100
I alt	-200	800	2 100	2 700

(Tall i kroner. Tallene er beregnet ved å legge sammen fordelingstabellen for regjeringens forslag til 2018 og SVs fordelingstabell, som er sammenlignet med regjeringens forslag.)

Regneeksempler

SV foreslår lavere skatt på vanlige og lave inntekter og høyere skatt til dem med høye inntekter, slik fordelingstabellene over viser. Disse inkluderer likevel ikke andre forhold som økte miljøavgifter og økt barnetrygd. For å vise at de fleste vil gå i pluss med vårt opplegg viser vi her hvordan vårt opplegg vil slå ut for to tenkte husholdninger. Alle tall er i forhold til regjeringens forslag for 2018.

Husholdning 1

- Familie med to voksne og to barn
- De voksne tjener mellom 400 000 og 450 000 kroner
- De har ingen formue, men eier sin egen bolig
- Det yngste barnet går i barnehage
- De har et gjennomsnittlig strømforbruk (ca. 16 000 kWh i året)
- De har to dieserbiler, hver med gjennomsnittlig kjørelengde (12 480 km i året), og forbruk på 0,7 l/mil.

Lavere skatt (skatteendring utenom formuesskatt)	7 400 kr
Økte drivstoffavgifter for to dieserbiler	-3 879 kr
Strøm (1 øre økning i påslag på nettariffen)	-160 kr
Ingen økning i maksprisen i barnehage	1 210 kr
Økt barnetrygd, to barn	2 160 kr
Husholdningen sitter igjen med mer	6 731 kr

Husholdning 2

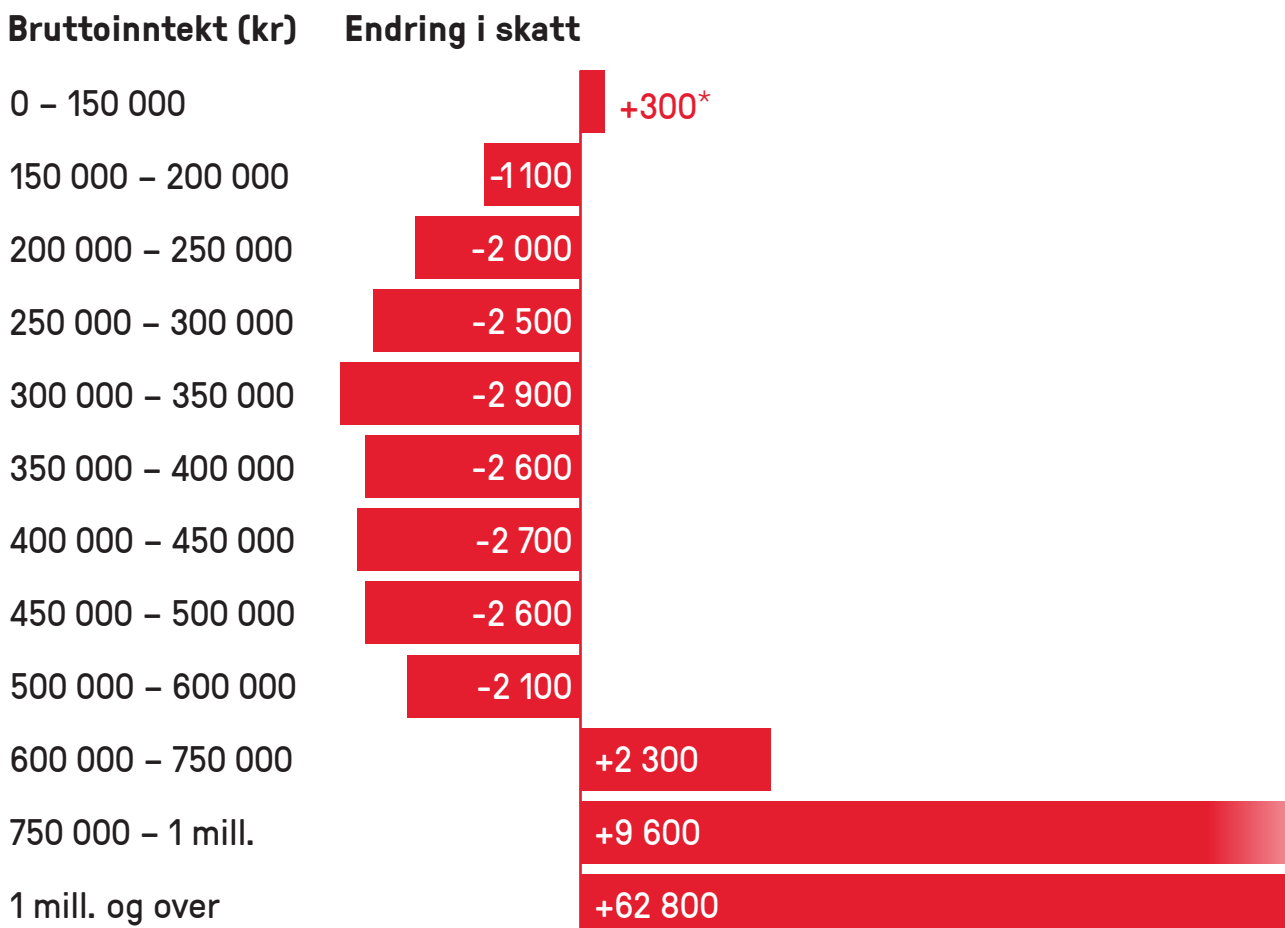
- Enslig uten barn
- Tjener mellom 400 000 og 450 000 kroner
- Har ingen formue, men eier sin egen bolig
- Gjennomsnittlig strømforbruk (som over)
- Diesebil med gjennomsnittlig kjørelengde og forbruk (som over)

Lavere skatt (skatteendring utenom formuesskatt)	3 700 kr
Økte drivstoffavgifter for én diesebil	-1 939 kr
Strøm (1 øre økning i påslag på nettariffen)	-160 kr
Husholdningen sitter igjen med mer	1 601 kr

Verdien av bedre velferdstjenester som følge våre satsninger på andre felt som skole, kommuneøkonomi, kollektivtransport, næringsutvikling, reduserte forskjeller, klimatilpasning og bekjempelse av klimaendringer, lavere moms på kollektiv, kulturtilbud og reiseliv, økning i engangsavgiften for fossilbiler, med mer, er ikke med i regnestykket.

Fordelingseffekt

Graf: Fordelingseffekt av SVs budsjett målt mot regjeringens forslag for 2018.

* Skyldes økt formuesskatt for dem med formue.
Uten formuesskatt vil det bli minus 300.

Arbeid og sosial

Å få folk i arbeid, samtidig som vi tar vare på dem som står utenfor, er nøkkelen til et samfunn med små forskjeller. Det er fortsatt for mange arbeidsløse i Norge, og flere går lengre uten jobb. Regjeringens svar er å innføre nye usosiale kutt, som kuttet i dagpenger for lavtlønte. Det er feil medisin.

Det er felleskapets oppgave å sikre at de som for å finne nytt arbeid. Det tjener alle på. SV styrker derfor arbeids- og sosialbudsjettet kraftig for å sikre et tryggere arbeidsliv med flere i jobb.

Unge i arbeid

Ungdom er spesielt utsatt, og med tusenvis av ungdommer som verken er i jobb eller utdanning må NAV få sterkere muskler til oppfølging. I dag er ventetiden for hjelp for lang. Mange venter over et år.

SV går inn for en reell ungdomsgaranti, som skal sikre utdanning, aktiviteter og tiltak som hjelper ungdom med å komme i arbeid.

SV går imot regjeringens usosiale forslag om kutt i barnetillegget til uføre, i tillegg til å øke barne-trygden og styrke bostøtten.

Mer trygghet for familiene

Regjeringen svekker ordningene som gir mange utsatte familier en helt nødvendig trygghet. Pleiepengeordningen er til for at foreldre skal ha mulighet til å pleie barn som er alvorlig syke. SV vil sikre at også barn med alvorlig kroniske sykdommer skal få den tryggheten de trenger fra sine foreldre.

Barnetillegget for uføre er også redusert av regjeringen, noe som gjør at barna som vokser opp i de familiene med tøffest økonomisk situasjon får mindre å leve for. SV går imot regjeringens usosiale forslag om kutt i barnetillegget til uføre, i tillegg til å øke barnetrygden og styrke bostøtten.

Et trygt arbeidsliv

Med framveksten av bemanningsbransjen og flere useriøse aktører i arbeidslivet, trengs det økt innsats for å gjenvinne kontroll og trygghet i det norske arbeidslivet. En sterk fagbevegelse er avgjørende for et seriøst arbeidsliv, og vi foreslår derfor å øke fagforeningsfradraget. I tillegg går vi inn for å øke bevilgningene til Arbeidstilsynet og etablering av flere A-krimsentre.

Likestilling i arbeidslivet

Skal kvinner og menn få like muligheter, må vi ta strukturelle, politiske grep for å rette opp skjevhetene. Fast og full jobb er viktig for trygghet og økonomisk frihet. SV satser på heltidskultur i arbeidslivet, styrket likestillingssamarbeid mellom partene i arbeidslivet, flere forsøk med sekstimers arbeidsdag og gjenreisning av arbeidsmiljøloven.

Arbeid og sosial: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
En reell ungdomsgaranti, med rett til tiltak og sterkere oppfølging i Nav. 2 000 nye ungdomstiltaksplasser.	342 mill
1 000 nye tiltaksplasser for ledige	180 mill
Sikre at alle som trenger det får pleiepenger og reversere kuttet i barnetillegget for uføre	60 mill
Sikre lavtlønte opptjening av dagpenger	305 mill
Tiltakspakke for heltidskultur	42 mill
Styrke arbeidstilsynets kamp mot kriminalitet og sosial dumping	40 mill

Barn, familie og likestilling

Kamp mot barnefattigdom

Nærmere 100 000 barn lever i fattige familier, og tallet har vokst de siste årene. Noen grupper er mer utsatt enn andre. Enslige forsørgere og familier med svak tilknytning til arbeidslivet er særlig utsatt.

Alle barn skal være en del av fellesskapet, og barnetrygden er det mest effektive virkemiddelet for å sikre at færre barn vokser opp i fattigdom. Derfor bruker SV over en milliard som første ledd i en opptrappingsplan for barnetrygda. Vi øker den generelle satsen i tillegg til å øke søsken- og aleneforsørgertillegget kraftig.

Likestilling

SV er et feministisk parti. Kvinner tjener fortsatt mindre enn menn og er mer utsatt for vold og overgrep. Kampen for kjønns- og seksualitetsmangfold gir økt frihet for alle, og en mer rettferdig fordeling av makt og muligheter mellom menn og kvinner.

SV prioriterer likestillingskampen med økte midler til blant annet likestillingsentrene og kvinneorganisasjonene.

SVs alternative statsbudsjett

I tillegg styrker vi kampen for kjærlighet og mangfold gjennom økte midler til LHBTI-organisasjoner. Vi går også inn for en familiepolitikk som gir kvinner og menn like muligheter, gjennom blant annet å fjerne kontantstøtten, innføre 14-ukers pappaperm og å gi økt støtte til flerlingfamiliene.

Innsats mot vold og overgrep

Det er et alvorlig samfunnsproblem at mange mennesker lever med vold og trusler om vold og overgrep. SV tar kampen mot vold, overgrep og seksuell trakassering. Vi gir betydelig økte midler til arbeidet mot vold og overgrep, og innfører et nytt storprogram mot seksuell trakassering.

Trygghet for barn og unge – barnevernsløft

Barnevernet hjelper mange av de mest sårbare ungene i samfunnet vårt, men alt for ofte strekker ikke ressursene til. Derfor foreslår SV en opptrapping for barnevernet over flere år for å få nok ansatte med riktig kompetanse. Vi går imot regjeringens forslag om økt privatisering av barnevernet og bygger opp et trygt barnevern uten kommersielle interesser.

Barn, familie og likestilling: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Øke barnetrygden med 1080 kr. i året for alle og innføre et søskentillegg på 25. pst. fra barn nr. 3	1,8 mrd
Økt støtte til likestilling og LHBT-organisasjoner	31 mill
Forsterket innsats mot overgrep og seksuell trakassering	70 mill
Statlig og kommunalt barnevernsløft	900 mill
Øke fedrekvoten til 14 uker og innføre ekstra permisjon for flerlingfamilier	11 mill

Kultur

Hver dag blir livene våre litt rikere gjennom gode kultur-opplevelser. Kulturen har en egenverdi som vi ikke kan sette en prislapp på, og kulturlivet er også viktig for å bygge broer mellom folk, utveksle ideer, utfordre og skape glede. Kulturen skal være for alle, uansett størrelsen på din lommebok eller hvor du bor.

Derfor prioriterer SV nær én milliard mer enn regjeringen til kulturen, for å styrke mangfoldet og ikke la markedet styre alene. Dette er det første leddet i en opptrapping til at 1 prosent av statsbudsjettet skal gå til kultur.

Løft for kunstnerøkonomien

Lønnsgapet mellom kunstnerne og andre yrkesgrupper har økt over flere år, og flere kunstnere og kulturarbeidere lever under fattigdomsgrensa. SV mener kunstnere skal ha like gode vilkår og rettigheter som andre arbeidstakere. Økonomisk uavhengige kunstnere er en forutsetning for et mangfoldig kulturliv.

Derfor øker vi blant annet satsene for-, og antall kunstnerstipend, honorarer og vederlag, i tillegg til å øke rammene for de nasjonale, lokale og regionale institusjonene.

Gode kulturopplevelser for alle

Alle skal ha tilbud om gode kulturopplevelser, uansett bakgrunn. Derfor styrker vi den kulturelle grunnmuren gjennom Norsk kulturfond kraftig. De friske midlene fordeles til å satse mer på teater, visuell kunst, litteratur, musikk, film, dans og festivaler – både i det frie feltet, for den frivillige kulturen og for de etablerte.

Frivilligheten bygger landet

Uten de mange frivillige lagene og foreningene stopper landet, og mye kulturliv og fritidsaktiviteter organiseres gjennom frivillig arbeid. Dette er kultur som er til stede i alles liv i hele landet.

Derfor styrker vi frivilligheten generelt og kulturfrivilligheten spesielt, gjennom opptrapping til full momskompensasjon for frivilligheten og økte midler til kulturtiltak for barn og unge.

Kulturen har en egenverdi som vi ikke kan sette en prislapp på, og kulturlivet er også viktig for å bygge broer mellom folk, utveksle ideer, utfordre og skape glede.

Mediemangfold og ytringsfrihet

Norske medier og mediemangfoldet er truet av mindre annonseinntekter og tøff konkurranse med internasjonale aktører som konkurrerer på helt andre vilkår. Det offentlige må ta sin del av ansvaret for finansieringen om vi skal ta vare på mediemangfoldet og sikre en sterk og uavhengig presse. Derfor styrker SV blant annet pressestøtten og støtteordningen for lokalaviser betydelig, i tillegg til å innføre en ny støtteordning for gravende journalistikk.

Krafttak for bibliotekene

Bibliotekene gjør kunnskap og kultur tilgjengelig for alle, uavhengig av bakgrunn, og utjevner forskjeller. SV viderefører derfor vårt flerårige krafttak for bibliotekene på 1 milliard over 5 år gjennom å foreslå å bevilge 250 millioner til et nasjonalt løft for folkebibliotekene.

Kultur: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Nasjonalt biblioteksløft	250 mill
Bedre kunstnerøkonomi	60 mill
Ytringsfrihets- og mediesatsning	85 mill
Styrke frivilligheten	175 mill
Styrke norsk kulturfond	90 mill
Total styrking av budsjettet til kulturformål	1 mrd

Miljø

Framover må hvert eneste statsbudsjett være et ambisiøst miljøbudsjett. Derfor foreslår SV her en kraftig økning til miljø, med om lag 9,3 milliarder kroner. Av dette går omtrent 5 mrd. kroner til miljøvennlig transport. I tillegg kommer SVs forslag til grønt skatteskiift for å fremme miljøvennlig omlegging.

Bare nullutslipp er godt nok

Klimaendringene er i gang. Det haster å redusere klimagassutslippene. Vi må erstatte fossil olje og gass med fornybare og utslippsfrie alternativer. Bare nullutslipp er godt nok om vi skal redde klimaet.

SVs budsjett legger opp til kraftige kutt i klimagassutslipp allerede fra neste år. Gjennom en storstilt satsning på elektrifisering kan vi erstatte fossile drivstoff i biler, båter og tog. SV øker også støtten til klimatiltak og energieffektivisering i både bolig og industri kraftig. I tillegg styrker vi satsingen på havvind og går dessuten mot regjeringens forslag om å kutte satsingen på fangst og lagring av CO₂-utslipp fra norsk industri. SV øker også støtten til ENOVA med over en halv milliard, som bidrar til miljøvennlige løsninger i hele Norge.

Vårt mål er at alle skal kunne leve miljøvennlige liv. SV gjennomfører derfor en storsatsing på kollektivtrafikk, sykkel, gående, jernbane og elbiler (videre omtalt i kapitlet

SVs alternative statsbudsjett

om transport). Ved å gi den støtten som trengs, og å bruke avgifter slik at miljøvennlige valg blir lønnsomme, bygger vi et grønt Norge. Vi øker også budsjettet til flom- og skredforebygging samtidig som vi ruster kommunene med penger og kompetanse til å gjennomføre lokale miljøtiltak.

I tillegg til tiltakene for å redusere utslippene i Norge, legger også SV fram støtte til klimatiltak i fattige land, gjennom satsing på fornybar energi og bevaring av regnskogen, samt at vi styrker fattige lands mulighet til å tilpasse seg klimaendringene som er i gang.

Ta vare på vår felles natur

Naturen renser luften vi puster inn, vannet vi drikker, og jorda vi dyrker maten vår i. Den gir oss klær, medisiner og materialer. Og den har uvurderlig egenverdi. Vi har ingen arter å miste.

Naturen gir oss også mulighet til friluftsliv. Å ferdes fritt ved sjøen, på fjellet og i skogen gir barn og voksne bedre helse og stor glede. Derfor øker vi støtten til friluftaktiviteter i hele landet.

SV fortsetter derfor sin årlige opptrapping av støtte til skogvern og gir støtte til nye nasjonalparker som Østmarka, Lofotodden og Preikestolen. Vi bruker mer penger på å ta vare på truede planter og dyr, og setter i gang et eget forskningsprogram på hvorfor insekter forsvinner fra naturen.

Rikdom i elver, fjorder og hav

Vi er stolte av Norges elver, fjorder og havområdene, og de er verdt å bevare. SV øker støtten til å ta vare på villaksen og vi gir mer penger til giftopprydding i norske fjorder. Vi vil forsterke bekjempelsen av plastforsøpling langs kysten, et arbeid regjeringen kutter i.

Miljøgifter

Langs norskekysten er mange områder så sterkt forurenset av gamle miljøsynder at folk frarådes å spise fisk og annen sjømat fra områdene. Regjeringen kutter i det viktige opprydningsarbeidet. SV vil sørge for at arbeidet går videre og vil sørge for at det kan settes i gang opprydning i de områdene som står for tur, som Ålesund, Horten og Hammerfest.

Miljø: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Økt satsning på miljøvennlig transport (inkludert kollektiv, jernbane, sykkel og støtte til elektrifisering av biler og ferger)	5 mrd
Økt støtte til CO ₂ -fangst og lagring	340 mill
Tilpasning til klimaendringer, inkludert flom og skred	675 mill
Økt støtte til klimakutt under ENOVA	670 mill
Støtte til å ta vare på norsk natur og arts mangfold	900 mill

Transport

Transportsektoren står for om lag en tredjedel av alle klimagassutslipp i Norge. Derfor trengs en storstilt satsning på klimavennlig transport. SV foreslår å bruke om lag like mye penger som regjeringen på samferdsel, men vi omprioriterer over 5 milliarder fra klimafiendtlige motorveier til jernbane, kollektiv, og gang- og sykkelveier. I tillegg intensiverer vi arbeidet med å fase ut det fossile drivstoffet både på veiene, i sjøfarten og jernbanen.

Jernbane- og lyntogsatsning

SV vil at jernbanen skal binde byer og landsdeler sammen, framfor omfattende firefelts motorveier og fly. SVs togsatsing betyr 1,8 mrd mer til jernbane. Det må satses på vedlikehold, flaskehalser må utbedres og intercityutbyggingen forseres. Intercitystrekninger på jernbanen må bygges slik at de kan inngå som del av en framtidig høyhastighetsbane.

Nordmenn flyr ti ganger mer enn gjennomsnittet i Europa. SV vil på sikt erstatte flytrafikk mellom de store byene i Norge med lyntog. En ny lyntogutredning må derfor på plass.

Kollektiv, sykkel og gange

Norske byer og tettsteder må bli mindre bilbaserte og mer tilrettelagt for folk. Da må satsingen på kollektivtrafikk, sykkel og gange trappes kraftig opp. SV vil at staten øker støtten til store kollektivinvesteringer. I tillegg vil vi utvide statens tilbud om byvekstavtaler og kollektivstøtte til flere byer. Totalt vil SV øke støtten til kollektivtiltak med 2 milliarder kroner. Dessuten vil SV ta et kraftgrep for sykkelveier både på riks- og fylkesveier. SV prioriterer 600 mill kroner ekstra til dette.

Elektrisk transport er nå

Selv med en storstilt kollektivsatsing, vil fremdeles mange trenge bilen. Elektriske biler kommer nå med så stor rekkevidde og i så mange varianter, at dette er reelle alternativer både som privatbiler og varebiler. SVs mål er at ni av ti nye biler som selges i 2021 er nullutslippsbiler, og med forslagene vi presenterer her vil vi være i rute for å nå dette målet. Vi vrir bilavgiftene slik at det lønner seg å velge utslippsfritt og vi setter av penger til bygging av flere ladestasjoner.

Elektrisk drevne ferger er på full fart inn i trafikk i Norge, og det samme gjelder lastebiler og anleggsmaskiner. Gjennom regler, avgiftspolitik og støttetiltak, vil SV fremskynde omstillingen av hele transportsektoren mot nullutslipp.

Trygge bruksveier og bredbånd til alle

Nye motorveier skaper mer privatbilisme, økte klimagassutslipp og er arealkrevende og dyre. I tillegg til å prioritere kollektivtransport i hele landet, vil SV satse på utbedring av eksisterende vei og trafikksikring av riks- og fylkesveier i distriktene. Rask nettilgang for alle er viktig for bosetting og næringsutvikling over alt i landet. Derfor vil SV trappe opp støtten til bredbåndutbygging.

Transport: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Kollektivsatsning i store og mellomstore byer	1,9 mrd
Jernbaneløft	2 mrd
Støtte til ladepunkter for el-bil i hele landet	200 mill
Ny belønningsordning for elektrifisering av ferger	100 mill
Utbygging av gang- og sykkelvei	600 mill
Støtte til trygge bruksveier	350 mill
Økt støtte til bredbånd i hele landet	100 mill

Barnehage og skole

En god barndom varer hele livet, og en inkluderende skole og gode barnehager legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. SV vil bygge videre på den inkluderende fellesskolen og skape en mer praktisk og variert skoledag som gir ulike barn like muligheter.

Barnehage

Barna våre fortjener gode barnehager. Barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek i tillegg til å legge grunnlaget for livslang læring. SV legger vekt på at flere barn skal kunne gå i barnehage og enda bedre kvalitet i barnehagen.

Flere barnehagelærere og økt kompetanse

Nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager. En god barnehage er en barnehage der alle barn blir sett hver dag og får omsorg og oppmuntring. Derfor går SV inn for at minimum 50 prosent av de ansatte i barnehagen skal ha barnehagelærerutdanning og at minimum 25 prosent skal ha relevant fagbrev for arbeid med barn.

SVs alternative statsbudsjett

Vi vil ha en nasjonal bemanningsnorm med minimum én voksen per tredje barn under tre år, og én voksen per sju barn over tre år.

Økt deltakelse i barnehagen

Alle barn skal få muligheten til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. SV går derfor mot regjeringens forslag om å øke maksprisen i barnehagene.

Framtidsskolen: Heldagsskole og flere lærere

Norsk skole skal sikre at alle får et godt opplæringstilbud uavhengig av hvor de bor og hvilken bakgrunn de har. SV vil innføre en mer praktisk og variert skoledag for alle elevene, med lærere som har tid og rom for å se den enkelte elev. Heldagsskolen er en reform som vil gi økt kunnskap, sosial utjevning og god folkehelse.

Det første steget mot en bedre skoledag er flere lærere. I dette budsjettet foreslår SV å fastsette en nasjonal regel for økt lærertetthet, og vi bevilger de nødvendige pengene til dette. Regelen innebærer at ingen skoler, i snitt, skal ha mer enn 15 elever pr lærer på 1.–4. trinn og 20 elever pr lærer på 5.–10. trinn.

Heldagsskolen handler om å bruke skoledagen til det beste for elevene. Det betyr en skoledag med større vekt på kreativitet og kunnskap heller enn testing. Det betyr mer tid til praktiske og estetiske fag, og fysisk aktivitet hver dag i tillegg til sunn og gratis skolemat.

I dette budsjettet starter vi heldagsskolesatsingen ved å innføre en ekstra time i ett av de praktiske og estetiske fagene, og ved å gi tilbud om en gratis og frivillig kulturskoletime for elevene på 1.–4.trinn. For elevene på 5.–7. trinn vil vi øke tiden til øvingsarbeid på skolen sammen med lærer, slik at elevene kan ha leksefri når de kommer hjem. På ungdomstrinnet øker vi tiden til mer fysisk aktivitet og starter innføringen av gratis og sunn skolemat.

Yrkesfag og læringer

Norge trenger flere og gode fagarbeidere. Frafallet i videregående er i dag altfor høyt. På yrkesfag er frafallet høyest, og mange får ikke læreplass. SV prioriterer derfor å øke antallet lærlingplasser, rekruttere flere lærere, ruste opp utstyrsparken på de videregående skolene og heve utstyrsstipendet for elever på yrkesfag.

SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Barnehage	
Reell videreføring av maksimalpris i barnehage	300 mill
Finansiering av bemanningsnorm i barnehagene med 50 pst barnehagelærere og 25 pst fagarbeidere	328 mill
Skole	
Innføre norm for lærertetthet 1.-10. trinn	400 mill
En årstime i praktiske og estetiske fag i tillegg til en gratis kulturskoletime (1.-4. trinn)	172 mill
Erstatte hjemmelekser med skolelekser	86 mill
Mer fysisk aktivitet på skolen	135 mill
Gratis skolefrukt i barneskolen og sunn skolemat på ungdomsskolen	641 mill

Forskning og høyere utdanning

Den norske velferdsstaten er avhengig av god forskning og høyere utdanning. For å løse framtidens utfordringer og styrke Norges konkurransekraft trenger vi ny vitenskapelig innsikt og nye løsninger.

Skal vi lykkes med å ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, må vi sikre gode rammebetingelser for både ansatte og studenter. I dette budsjettet øker vi basisbevilgningen til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Dette øker studiekvaliteten og gir institusjonene økt handlingsrom og tillit.

For å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning må studentene ha gode rammevilkår. Derfor foreslår vi blant annet elleve måneder studiestøtte, 4000 nye studentboliger og bedre ordninger for psykisk helse blant studenter.

Folkehøgskole

Folkehøgskolene er et nødvendig supplement og en viktig del av vårt utdanningssystem. SV vil styrke finansieringen av folkehøgskolen, bygge flere skoler og inkludere folkehøgskolene i ordningen med 11 måneders studiestøtte.

For å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning må studentene ha gode rammevilkår.

Forskning og høyere utdanning: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Inkludere folkehøgskoleelever i 11. måneders studiestøtte	12,3 mill
Øke studiestøtten til 1,3 G	286,6 mill
Økt basisfinansiering og flytte utslaget av BOA-indikator til basis	300 mill
Bygge 4000 nye studentboliger	103 mill

Næring

Grønn industri og nye arbeidsplasser

Norge har en høyt utdannet befolkning, mye ren kraft og rent vann. Med fremveksten av neste generasjons industrideknologi, digitalisering, robotisering og automatisering er det ikke lenger slik at industrien leverer best der det er lave lønnskostnader. Snarere gjør den nye teknologien det mulig at land som Norge, med mye kraft og høykompetente arbeidstakere, kan re-industrialiseres.

SV satser på nye ordninger som utnytter kompetansen vi har fra oljeindustrien i andre næringer og vi gir miljøteknologiordningen en kraftig økning, slik at bedrifter kan få støtte til å satse på miljøvennlige løsninger.

Bioøkonomi

Et av Norges aller fremste fortrinn er våre enorme naturressurser. Men skal Norge realisere potensialet som ligger i bioøkonomien må vi slutte å være råvareleverandør og i stedet skape arbeidsplasser her i landet. SV foreslår etablering av en ny bioøkonomiordning under Innovasjon Norge. Vi kan få Norge ut av oljeavhengigheten, men da må vi satse riktig nå.

Digitalisering

Den teknologiske utviklingen går stadig raskere, og Norge må henge med, både i digitaliseringen av tjenester og produksjon og i å tilrettelegge for utvikling av norsk IT-næring. Digitale løsninger er blitt en integrert del av så ulike områder som helse, utdanning, industri og politi, men Norge er bakpå. Derfor satser SV på en raskere omstilling gjennom et nytt digitaliseringsprogram i Innovasjon Norge og flere IKT-studieplasser i høyere utdanning.

Næring: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Styrke miljøteknologiordningen	300 mill
Nytt program under Innovasjon Norge: Marin fremtid. Styrke innovasjon og bærekraft innen kystfiske og oppdrett.	100 mill
Nye program i innovasjon Norge og andre tiltak for omstilling og nye arbeidsplasser i fornybare næringer	250 mill
Katapult - investering og drift av testsenter for innovasjon i industrien	40 mill
Pre-så Kornfond, en ordning som gir mer investeringer i oppstartsbedrifter	50 mill

Helse og omsorg

Vårt mål er at alle skal ha en rettferdig mulighet til god helse og tilgang til gode helsetjenester. SVs helsebudsjett gir bedre helse for ungene våre, tryggere sykehus og fødselsomsorg og fullfinansierte overgrepsmottak. Vi satser på folkehelse, mat i skolen, på psykisk helse og på å begynne innføringen av et rettferdig system for tannhelse.

Sykehus

Vi bruker mer penger på sykehusene, spesielt for å sikre et tryggere og bedre fødetilbud. Flere ansatte får heltidsstillinger, vi lærer opp flere nye leger og finansieringen legges om slik at god behandling og forebygging styrkes. Framtidens moderne helsevesen må være trygt. Vi vil innføre en stor satsing på IKT-sikkerhet og digitalisering i helsevesenet.

Rettferdig helsehjelp

SV går inn for et mer rettferdig helsevesen med gratis fysioterapi for dem som nylig ble fratatt denne rettigheten, fortsatt sikring av hvit resept for syke og gratis fastlegehjelp for barn. I dette budsjettet begynner vi også innfasingen av rimelig tannhelse ved at 25 % av kostnadene over 10 000 kr dekkes av staten i 2018.

SVs alternative statsbudsjett

Skal vi forebygge, må vi begynne tidlig, og holde innsatsen oppe hele livet. Vi starter med innføring av skolefrukt for barneskolen og skolemat på ungdomsskolen, i tillegg til en stor satsning på friluftsliv (se miljøkapittelet). Penger til helsestasjoner og skolehelsetjeneste øremerkes. Eldre får flere dagaktivitetsplasser og vi støtter aktiviteter og tiltak som gir gode liv og forebygger ensomhet. Det fulgte ikke med penger da overgrepsmottakene ble overført til sykehusene. SV går inn for at staten skal ta regningen. I tillegg styrker vi arbeidet mot sosial kontroll, vold og overgrep.

Rus og psykisk helse

Rusavhengige har ikke fått rettferdig helsehjelp. Sykdom og uhelse skal møtes med hjelp og behandling, ikke med straff og moralisering. SV vil satse på ny rusomsorg, på rettferdighet og hjelp i stedet for straff for rusavhengige.

Psykisk helsevern styrkes med 40 nye brukerstyrte plasser for frihet og trygghet i hverdagen for de sykeste. Kommunene får mer penger til åpne lavterskeltilbud. I tillegg setter vi av midler til en helhetlig opptrappingsplan for barn og psykisk helse.

Helse og omsorg: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Styrke sykehusøkonomien	550 mill
Innføre en høykostnadsbeskyttelse som dekker 25 prosent av alle tannhelseutgifter over 10 000 kroner	750 mill
Øyeblikkelig døgntilbud og opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse	178 mill
Fullfinansiering av overgrepsmottak og styrket innsats mot vold og overgrep	100 mill
Mer rettferdig helse, ved blant annet å sikre hvit resept, fysioterapi for mennesker på diagnoselisten og fritak for allmennlegehjelp for alle mellom 16 og 18	390 mill

Justis

Likhet for loven er forutsetningen for en fri rettsstat. SV vil sikre flest mulig direkte tilgang på god og effektiv rettshjelp når de trenger det. I møte med økende forskjeller er det behov for å prioritere fri rettshjelp, frivillige organisasjoner, og en bedre kriminalomsorg. Det bidrar til at personer med ulike ressurser i større grad blir behandlet på lik linje, og får de samme mulighetene.

Kriminalomsorg

Over de siste årene har fengslene opplevd kutt. Det er blitt flere voldsepisoder, og mer innlåsing og isolasjon av fanger. SV mener at rehabilitering er viktig for å forhindre ny kriminalitet, og vi har derfor satset 110 millioner mer til fengslene for rehabilitering og styrket bemanning i tillegg til å styrke de frivillige organisasjonene som jobber med innhold i soningen.

Fri rettshjelp

Alle skal ha tilgang til rettssystemet og få hjelp når de trenger det for å ivareta sine rettigheter. SV har derfor prioritert en satsning på fri rettshjelp for å sikre gode nok advokater, og for å begynne å utvide ordningen til flere områder, og reversere kuttene til de frivillige rettshjelptiltakene.

Vold og overgrep

Mange barn opplever psykisk og fysisk vold. SV vil prioritere flere barnehus og arbeid mot vold i nære relasjoner. Alt for mange utsettes i dag for voldtekt og overgrep, uten at saken ender i en fellende dom, og det blir fremdeles begått partnerdrap som kunne ha blitt avverget. Dette budsjettet har derfor økt bevilgning til Kripos til etterforskning av voldtekt og overgrep.

Økonomisk kriminalitet

Tilliten til rettssystemet avhenger av at alle typer lovbrudd blir etterforsket og, dersom det kan bevises at det er begått lovbrudd, tatt til retten. Økonomisk kriminalitet, miljøkriminalitet, skattejuks og korrupsjon bidrar til å undergrave det norske felleskapet og må bekjempes. For å styrke dette arbeidet vil SV øke bevilgningene til Økokrim.

Justis: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Rehabilitering og styrket bemanning i fengslene	120 mill
Trappe opp fri rettshjelp og opprettholde tilskudd til rettshjelpsorganisasjoner	100 mill
Øke oppfølgingen av voldsutsatte barn og styrke KRIPOS' etterforskning av den type saker	60 mill
Styrke Økokrim etterforskning av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet	40 mill

Kommunal og forvaltning

Velferd for folk flest

Et godt velferdssamfunn med små forskjeller starter i kommunene og fylkene. Kommunene har blant annet ansvar for barnehager, skole, barnevern, eldreomsorg og bosetting av flyktninger. Derfor øker SV overføringene til kommunene med 4,6 milliarder mer enn regjeringen, hvorav 3 milliarder kroner er frie midler, for å sikre et godt velferdstilbud til alle.

For å sikre en god skole må vi ha flere lærere i skolen og rom til variert og praktisk læring, sunn mat og mer tid til å bevege seg. Barnehagene skal ha nok og faglærte ansatte, og lavere makspris. Barn som opplever omsorgssvikt må møte et barnevern som har tid og kompetanse til å se og hjelpe dem.

SV prioriterer også å bedre helsetilbudet gjennom en stor satsning på rehabilitering i den kommunale helsetjenesten og en opptrappingsplan for psykisk helse, inkludert et lavterskeltilbud for psykisk syke.

Vi vil skape bedre bomiljøer i hele landet, og har en særlig satsing på storbyene med økt storbytilskudd og større områdesatsninger, blant annet i Oslo Sør. I tillegg må både kommuner og fylker redusere klimautslipp og forbygge skader fra mer ekstremvær.

SVs viktigste satsninger innen velferd

Tiltak	Beløp
SVs satsninger innen barnehage	
Maksimalpris i barnehage på 2680 kr (1750 kr i 2005)	135 mill
Innføre kommunal ventestøtte for barn uten barnehageplass, som følge av avvikling av kontantstøtten	989 mill
Økning i barnehage på grunn av økt forbruk ved fjerning av kontantstøtten	127,9 mill
Flere barnehagelærere og fagarbeidere	223 mill
Fullfinansiering av bemanningsnorm i barnehagene	42 mill
SVs satsning mot en heldagsskole	
Veiledningsordning for lærere i skole og barnehage	200 mill
Innføre en årstime i praktiske og estetiske fag	84 mill
Tilskudd for økt lærertetthet på 5.-10.trinn	400 mill
Innføre en kulturskoletime 1.-4. trinn	86 mill
En årstime med skolelekser	86 mill
Mer fysisk aktivitet i skolene	135 mill
SVs viktigste satsninger helse og omsorg	
Øke stillinger til helsestasjon, jordmødre og skolehelsetjenester og øremerking av forebyggende tiltak for barn, unge og familier (øremerking av regjeringens satsning på forebyggende tiltak for barn, unge og familier med en økning på 100 millioner)	300 mill
Styrke ordningen med brukerstyrt personlig assistanse	50 mill
Øke øremerkede midler til rehabilitering	100 mill
Økt bemanning og rett til hele stillinger, en opptrapping	150 mill
Senke innslagspunktet for refusjon for ressurskrevende tjenester	100 mill
Opptrapping lavterskel psykiatri	200 mill

En sterk distriktspolitikk

Folk skal ha mulighet til å bo, arbeide og drive næringsvirksomhet i hele landet. SV vil bygge gode lokalsamfunn både i bygd og by. Vi øker derfor tilskudd til bomiljø, kollektivtrafikk i fylkene, og kompensasjon for fylker som tapte på omlegging av inntektssystemet.

SV foreslår å styrke kommunene og fylkene med 4,6 milliarder kroner mer enn regjeringens forslag, hvorav 4 milliarder kroner i frie midler. Vi legger inn en økning i distrikts- og utviklingsmidler til fylkeskommunene for å sikre lokal verdiskapning. Økte frie midler styrker også lokaldemokratiet ved at de folkevalgte i fylkeskommunene selv kan fordele midlene. Tilgang til høyere utdanning skal være god. Derfor vil vi legge inn mer til desentralisert høyere utdanning og økt tilskudd til lærlinger.

SVs viktigste satsninger innen distriktspolitikk

Tiltak	Beløp
Kompensasjon til fylker som har tapt på endringer i inntektssystemet	100 mill
Øke tilskudd til lærlinger	100 mill
Tilskudd til fylkenes tilrettelegging for desentralisert høyere utdanning	20 mill
Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn	200 mill
Omstillingsdyktige regioner (Fylkeskommunenes regionale midler næring, o.l.)	200 mill
Tilskudd til bolig, by og områdeutvikling, områdesatsning	50 mill
Tilskudd til frivillige som jobber for integrering	12 mill

Klimatilpasning og klimatiltak i hele landet

Mer flom, styrtregn og ras viser oss at klimaendringene er i gang. Skal vi gjennomføre et grønt skifte må kommuner og fylker kunne finansiere klimatilpasning og lokale klimatiltak. Derfor foreslår SV mer penger til bedre kollektivtilbud i hele landet og tilskudd for utbedring av infrastruktur og investeringer i vann og avløp. Vi foreslår også å sette av betydelige beløp til skred- og rassikring av riks- og fylkesveier.

SVs viktigste satsninger på klima og grønt skifte i kommunesektoren

Tiltak	Beløp
Økt satsning på klimatilpasning og klimaarbeid kommunene	200 mill
Rentekompensasjon til kommuner for investering i vann og avløp, flomutsatte kommuner prioriteres. Innføres fra 1. juli.	50 mill
Økt satsning på klimatilpasning og klimaarbeid fylkeskommunene	50 mill
Økt satsning på kollektivtrafikk i fylkeskommunene	200 mill

Bolig og bomiljø

Mange, særlig unge og lavtlønte, har ikke råd til å kjøpe egen bolig og må betale dyrt på leiemarkedet. Dette bidrar til å øke forskjellene i Norge. SV har lagt fram en pakke med tiltak som vil gjøre det lettere for folk flest å komme seg inn på boligmarkedet, samtidig som det bidrar til å stabilisere boligmarkedet og gjør det vanskeligere å drive aggressiv boligspekulasjon.

SV vil også bygge flere kommunale boliger, flere studentboliger, utvide lånerammen til Husbanken og endre reglene slik at flere kan få startlån. Vi ønsker også å styrke bostøtten for å sikre at flere av de mest utsatte får støtte.

SVs viktigste satsninger innen bolig

Tiltak	Beløp
Bygge totalt 4000 nye studentboliger	103 mill
Gjøre gamle bygårder tilgjengelig, tilskudd til heis	30 mill
Tilskudd til etablering av nye boliger	77 mill
Øke tilskuddet til flere utleieboliger	100 mill
Øke bostøtten	250 mill
Øke lånerammen til Husbanken til 23 mrd blant annet for å utvide startlånsordningen	

Flyktninger, asyl og integrering

Rekordmange mennesker er på flukt i verden i dag. Stengte grenser i Europa og innstramminger i Norge gjør at færre asylsøkere kommer hit. Det er både kompetanse og kapasitet i kommunene til integrering og bosetting nå. SV mener Norge bør ta imot til sammen 5000 flere kvoteflyktninger gjennom FN. Vi vil i fortsette Norges innsats med redningsbåter i Middelhavet for å bidra til å forhindre drukning og avlaste handelsflåten.

God integrering forutsetter at en lærer seg norsk, deltar i samfunnet og arbeidslivet. Hvis vi skal lykkes, er det behov for et bedre tilbud til alle som kommer til Norge. Det gjelder særlig dem som bor i asylmottak, men også arbeidsinnvandrere, flyktninger og dem som kommer gjennom familiegjenforening.

For mottakene foreslår vi penger til gratis barnehageplass for alle asylsøkere, vi styrker Jobbsjansen som får kvinner ut i jobb og frivillige organisasjoner som jobber med integrering. Vi legger også inn en økt innsats mot rasisme, og flere penger til å forebygge radikaliserings og tiltak mot sosial kontroll.

Flyktninger, asyl og integrering: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Ta imot til sammen 5000 overføringsflyktninger (kvoteflyktninger) gjennom FN-systemet	507 mill
Beholde frivillighetskoordinator på norske asylmottak	5 mill
Økte tilskuddet til tiltak for barn på mottak, aktivere, hjelp osv.	5 mill
Styrke ytelsene til beboere på asylmottak ved å fjerne grensen på maksimalt kr 10 000 per familie i måneden.	5,9 mill
Øke støtten til organisasjoner som arbeider på innvandringsfeltet. Herunder en økning på 2 millioner til SEIF, og 1 million til Just Unity	12 mill
Sikre barnehageplass til alle barn på asylmottak	19 mill
Økt bemanning og barnefaglig kompetanse på mottak for EMA	5 mill
Styrke satsningen på minoritetsrådgivere	15 mill
Forebygging av radikaliserings i regi av frivillige organisasjoner	3 mill
Øke tilskuddet til områdesatsning, og satsning i Oslo-Sør.	50 mill
Øke i Jobbsjansen og flere tilskudd gjennom NAV for å få flere i jobb	50 mill
Tilskudd til bolig, by og områdeutvikling, områdesatsning	50 mill
Tilskudd til frivillige som jobber for integrering	12 mill

Forsvar

Et sterkt nasjonalt forsvar

SV ønsker et sterkt nasjonalt forsvar med balanse mellom forsvarsgrenene, heller enn et forsvar innrettet mot å bidra mest mulig i NATOs kriger og internasjonale operasjoner. Vi vil ha en styrket landmakt, gjøre viktige investeringer i Hæren som regjeringen har utsatt, og investere i nødvendig utstyr for heimevernet. I tillegg vil vi øke driftsmidlene til hær og heimevern. Sjøforsvaret og Kystvakten er sentralt for suverenitetshevdelse og beredskap i Nord-Norge og de store havområdene våre. Det er nødvendige grep for å sikre tilstedeværelse og beredskap.

SV vil fryse bestillingen av nye kampfly på det antallet Stortinget har bestilt til nå. Ytterligere kjøp av F-35 fortrenger mulighetene for en nødvendig satsing på de andre forsvarsgrenene. En ansvarlig forsvarspolitik for framtida må innebære kjøp av færre fly, til fordel for landmakt og sjøforsvar.

Forsvarspolitikken må bygge på et prinsipp om avspenning, ikke opprustning. Basepolitikken har tjent Norge godt og bidratt til nettopp dette. SV er derfor imot utstasjoneringen av amerikanske soldater på norsk jord.

En ansvarlig forsvarspolitik for framtida må innebære kjøp av færre fly, til fordel for landmakt og sjøforsvar.

Et norsk forsvar skal forsvare Norge, ikke delta i NATOs kriger i utlandet. Vi vil hente soldater hjem' fra Irak, Syria og Jordan, gå imot utvidelsen i Afghanistan og hente norske styrker hjem fra Baltikum.

SVs viktigste satsninger innen forsvar

Tiltak	Beløp
Styrke sjøforsvaret, kystjegerkommandoen og Kystvakten	235 mill
Styrke hær og heimevern	550 mill
Øke midlene til forswarets musikk	20 mill
Trekke norske styrker ut av Irak, Jordan, Syria, Baltikum og gå imot opptrappingen av styrker i Afghanistan	-392 mill
Gå mot amerikanske soldater på Værnes	-40 mill
Gå mot nye kampfly og kutte i innfasingen av allerede bestilte fly	-300 mill

Internasjonal solidaritet

Verden har nok ressurser. Problemet er skjev fordeling av makt og rikdom. Derfor må utviklingspolitikken brukes strategisk for å motvirke global ulikhet. SV øker bistandsbudsjettet til over 1% av BNI og målretter økningene for å få mindre global ulikhet. Vi vil øke tilskudd til rettferdig skatt, klima- og miljøbistand, et humanitært løft og en ny, tydelig kvinnepolitisk satsing.

Kamp mot global ulikhet og klimakrise

Utviklingsland taper 1600 milliarder hvert år i skatteunndragelse gjennom at landenes økonomiske elite gjemmer sine verdier i skatteparadiser. Myndigheter i utviklingsland er helt avhengige av å bygge opp egne inntekter for å bli uavhengige av bistand, sikre rettighetene til egen befolkning og skape sosiale sikkerhetsnett for de svakeste i samfunnet. SV går derfor mot regjeringens forslag om å skrote «Skatt for utvikling»-programmet og går heller inn for å styrke programmet.

Klimakrisen rammer de fattigste hardest, selv om de har bidratt minst til problemet. Dersom klimautslippene skal ned, må veksten i utviklingsland være grønn. Dette er kun mulig dersom rike land bistår fattige land i dette arbeidet. SV satser på klimabistand, klimatilpasning gjennom det grønne fondet, skogpenger og investering i fornybar energi.

Humanitært løft og nedrustningsarbeid

Den humanitære situasjonen i verden er svært utfordrende, og rekordmange er på flukt fra krig og klimaendringer. I møte med de største krisene er de humanitære organisasjonene og FN underfinansiert. SV vil øke humanitær innsats, men ikke på bekostning av langsiktig bistand.

Regjeringen har neglisjert Norges historisk viktige rolle som pådriver for nedrustning og kuttet i støtten til fredsprisvinneren ICAN. SV vil gjøre det motsatte. Derfor oppretter vi en ny post på statsbudsjettet, for å trappe opp både Norges arbeid og støtten til organisasjoner som arbeider for en atomvåpenfri verden.

En feministisk utviklingspolitikk

Kvinnens rettigheter er under økende press globalt og støtten til seksuell og reproduktiv helse blir nå kraftig redusert globalt på grunn av Trumps såkalte munnkurvregel. SV vil at Norge skal utgjøre en motvekt, og vi øker derfor kvinnebistanden og øremerker penger til tiltak for kvinners rettigheter, mot vold mot kvinner og for god seksualundervisning. Vi vil også opprette et eget globalt fond som kvinneorganisasjoner i hele verden kan søke penger fra.

Internasjonal solidaritet: SVs viktigste satsninger

Tiltak	Beløp
Innstas mot skatteparadis, inkludert Skatt for Utviklingsprogrammet	128 mill
Klima og miljøtiltak i utviklingsland	500 mill
Styrke humanitær innsats	230 mill
Økt støtte til sivil samfunn, og mer midler til nedrustningsarbeid	225 mill
Satsning på kvinners rettigheter og seksuelle og reproduktive rettigheter	215 mill

Vedlegg

Vedlegg 1: Skatter og avgifter

Alle beløp i mill. kroner. Alle beløp er sammenlignet med regjeringens forslag til statsbudsjett 2018.

Skatt

Sak	Påløpt	Bokført
Innslagspunktene for trinn 1 og 2 økes til henholdsvis 200 000 og 300 000 kroner, innslagspunkt for trinn 3 holdes på nominelt samme nivå som i 2017, og satsen økes med 3 prosentpoeng - Innslagspunkt for trinn 4 på nominelt samme nivå som i 2017, og satsen økes med 3 prosentpoeng - Innføre nytt trinn 5 med innslagspunkt på 1,5 mill. kroner, med marginalsats på 27 pst. Personfradraget økes til 67 000 kroner og minstefradraget økes til 48 pst.	-2 365,0	-1 890,0
Innføre fordelsbeskatning av bolig og fritidseiendom. Bunnfradrag 1 mill. kroner, sats på 3 promille.	3 260,0	2 610,0
Formuesskatt: Øke satsen i formuesskatten til 1,1 prosent, senke bunnfradraget til 1,2 mill. kroner, innføre en tilleggssats 0,2 prosent i formuesskatten på formue over 20 mill. kroner og fjerne aksjerabatten.	9 910,0	7 930,0
Øke skjermingsrenten med 0,5 prosentenheter, tilsvarende 2016-nivået	140,0	110,0
Øke utbytteskatten. Øke faktoren til 1,5	2 110,0	4 310,0
Særskatt på sekundærbolig. Nasjonal eiendomsskatt på sekundærbolig. 2 mill. kroner i bunnfradrag og sats på 3 promille.	500,0	500,0
Doble verdsettingen av fritidseiendom i påvente av bedre verdsettingsregler	375,0	300,0
Øke fagforeningsfradraget til 5000 kroner	-265,0	-210,0
Innføre skattefritak for sluttvederlag	-60,0	-48,0
Øke minstefradrag i pensjonsinntekt til 38 prosent, og øvre grense til 83 000 kroner	-430,0	-344,0
Økt sjømannsfradrag: Sats økes til 35 prosent og øvre grense økes til 100 000 kroner	-75,0	-60,0
Økt jordbruksfradrag: Satsen økes til 40 prosent, bunnfradrag økes til 80 000 og øvre grense endres til 180 000	-65,0	-52,0

Økt fiskerfradrag: Øvre grense økes til 190 000 kroner	-43,0	-34,0
Gjeninnføre startavskrivning på maskiner mv. (saldogruppe d)	-1 290,0	-280,0
Avvikle hele ordningen med IPS	500,0	270,0
Skattefradrag for klimatiltak i bolig på 50 000 kroner (ENØK og fornybar)	-630,0	-500,0
Skattefritak arbeidsgiverfinansiert månedskort. Innebærer omtrent 2 mrd. kroner i økte inntekter for kollektivselskapene.	-2 500,0	-2 000,0
Beholde gjeldende regler pendlerfradrag for kost og losji	-750,0	-600,0
Sum skatter	8 322,0	10 012,0

Avgifter

Sak	Påløpt	Bokført
Engangsavgiften for biler, CO2-komponent		
Opprettholde øverste trinn i (over 140 kW) effektkomponenten i engangsavgiften	460,0	420,0
Øke Nox-komponenten i engangsavgifta til 400 kroner per mg/km	1 500,0	1 400,0
Engangsavgiften for biler: Redusere nederste innslagspunkt til 65 g/km og innføre nytt nederste innslagspunkt på 25 g/km. Fradraget under 25 g/km økes med 25 prosent, 25-65 holdes på 2017-nivå, 65 g/km-120 g/km økes med 15 prosent, over 120 g/km økes med 20 prosent. Fritak engangsavgift elbil opprettholdes.	2 500,0	2 300,0
Øke rekkevidden for å få maks fradrag for ladbare hybrider fra 50 til 100 km	280,0	230,0
Starte avvikling av rabatten i CO2-komponenten for alle lette varebiler (grønne skilter). Halvert rabatt i 2018.	1 400,0	1 300,0
Beholde firmabilfordeler for elbil	-210,0	-168,0
Reversere ordningen hvor tobakk kan veksles inn i alkohol på taxfree	150,0	130,0
Øke avgift på HFK/PFK til 600 kroner per tonn CO2-ekvivalenter	160,0	150,0
Øke CO2-avgifta med 50 pst.	3 135,0	2 860,0
Øke veibruksavgifta på bensin med 50 øre	390,0	360,0
Øke veibruksavgifta på diesel med 1 krone	2 300,0	2 100,0

Gruveavfall deponi på 50 kr per tonn. Innføres i fra 1. juli.	250,0	250,0
Grunnavgift fyringsolje økes med 75 øre	760,0	695,0
Ikke øke merverdiavgift lav sats fra 10 til 12 prosent for å unngå økt avgift på kollektivtransport og reiseliv.	-700,0	-530,0
Sum avgifter	12 375,0	11 497,0

Forslag under strek (går til oljefondet og kan ikke brukes til inndekning av utgifter)

Sak	Påløpt	Bokført
Øke CO2-avgifta på sokkelen til 1500 kroner per tonn CO2	2 100,0	1 050,0
Fjerne friinntekt i petroleumsskatten	2 900,0	1 450,0
Leterefusjonsordninga	9 000,0	0

Balanse

Sak	Beløp
Endring av skatter og avgifter	21 509,0
Økte utgifter	15 509,0
Mindreforbruk oljepenger	6 000,0

Vedlegg 2: Prioriteringer

Alle beløp i mill. kroner. Alle beløp er sammenlignet med regjeringens forslag til statsbudsjett 2018.

Rammeområde 1: Statsforvaltning

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Satsning på ekstraordinært vedlikehold av fengslene	50,0	2445	45
Inndekningsforslag	-85,0		
Sum rammeområde 1	-35,0		

Rammeområde 2: Familie og forbruker

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Barnevern			
Økt bemanning kommunalt barnevern	200,0	854	60
Økt bemanning statlig barnevern	50,0	855	1
Reversere kutt i det statlige barnevernet	640,0	833	1
Private barnevernstjenester	-500,0	855	22
Økt kompetanse i barnevernet	15,0	854	72
Skolegang til barn i barnevernet	3,0	854	21
Styrke tryggheten for ansatte i barnevernet	3,0	854	21
Styrke fylkesnemndene for å sikre raskere hjelp	15,0	853	1
Økt støtte til Forandringsfabrikken	4,0	854	71
Økt støtte til Landsforeningen for barnevernsbarn	4,0	854	71
Opptopping, overføre enslige mindreårige under 16 år til barnevernets omsorg, første aldersgruppe	48,6	856	1
Familie			
Øke fedrekvoten til 14 uker	0	2530	70
En tryggere start - ekstra felles permisjonsuker for flerlingfamiliene	10,0	2530	70
To hjemme - dobbel felles fødselspermisjon for trilling og firlingfamilier	1,0	2530	70
Samlivsbrudd: Tilbud om én time for alle barn på familievernkontor	9,0	842	1

Likestilling			
Tilskudd likestilling, inkludert Norges kvinnelobby	10,0	871	70
Styrke likestillingssentrene	15,0	871	73
LHBT	5,0	871	72
Forskning på diskriminering av skeive	1,0	873	50
Forsterket innsats mot overgrep og seksuell trakassering			
Program mot seksuell trakassering	20,0	846	21
Nasjonal holdningskampanje mot voldtekt rettet mot unge	10,0	840	1
Bedre finansiering incest- og voldtektsenter	20,0	840	61
Krafttak for krisesentrene	15,0	840	70
Voldsforebygging	5,0	840	70
Barnefattigdom			
Øke barnetrygden med 90 kroner, til 1060 kr/mnd	1 400,0	845	70
Innføre søskentillegg på 25 pst. fra og med barn nr 3, med et tak på maks 3 søskentillegg per familie. Tillegg på 265 kr/mnd	420,0	845	70
Utvide småbarnstillegget til også å gis til enslige forsørgere med barn mellom 3 og 18 år, som kvalifiserer til dagens tillegg for barn under tre år. Sats på 680 kr/mnd.	33,0	845	70
Øke småbarnstillegget for enslige forsørgere for barn 0-3 år med 50 pst. Ny sats blir 990 kr/mnd	9,4	845	70
Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom	20,0	846	61
Annet			
Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn	15,0	846	60
Økning for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner som LNU	10,0	846	70
Inndekningsforslag	-1 710,0		
Sum rammeområde 2	801,0		

Rammeområde 3: Kultur

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Kulturell grunnmur - Norsk kulturfond			
Litteraturformål inkludert innkjøpsordningen	18,0	320	55
Allmenne kulturformål	10,0	320	55
Øremerket satsing på kunstkritikk	1,0	320	55
Kulturvern inkludert immaterielt kulturvern	5,0	320	55
Økt støtte til musikkfestivaler	15,0	320	55
Arrangørstøtte for musikk	15,0	320	55
Scenekunstformål	15,0	320	55
Visuell kunst	10,0	320	55
Bibliotek			
Kompetanseutvikling for bibliotekene	30,0	326	77
Nasjonalt digitalt mediebudsjett for bibliotekene	20,0	320	55
Nasjonalt biblioteksløft - 200 mill. til kommunene (ramme 18)			
Ytringsfrihet og media			
Mediesatsning			
Øke mediestøtten	30,0	335	71
Støtteordning for gravende journalistikk	15,0	335	73(ny)
Styrke den nye støtteordningen til lokalaviser	10,0	335	71
Indeksøkning på 4,5 % distribusjonstillegg Finnmark	0,1	335	77
Fond for fremme av norsk musikk på radio	5,0	335	74 (ny)
Indeksøkning samisk dagspresse	1,5	335	75
Andre ytringsfrihetstiltak			
Tiltak mot netthets	7,0	335	73 (ny)
Digital frihavn .sj og .bv for forfulgte kunstnere	7,0	335	73 (ny)
Støtteordning for likestillingstiltak på kulturfeltet	10,0		74 (ny)

Språk og litteraturtiltak			
Landssammenslutningen for nynorskkommuner	1,5	326	78
Noregs mållag	1,0	326	73
Det norske samlaget	1,0	326	74
Det norske teatret, mer teater for barn	3,0	323	70
Norsk forfattersentrum	4,0	362	78
Drift og vedlikehold av Det Norske Akademis Ordbok	2,0		
Frivillighet			
Støtte til LNU Kultur og annen frivillighet for barn og unge	20,0	315	72
Forsterke merverdikompensasjon til frivillige organisasjoner	150,0	315	70
Kulturtilbud i institusjoner som fengsel, psykiatri og rus (Kulturdråpen, 1 mill, Musikk i fengsel og frihet 1 mill)	2,0	315	78
Styrke Frivilligsentralene	2,0	315	78
Støtte til Ungdommens kulturmønstring	2,0	325	78
Annen kultur			
Kunstnerøkonomi			
Kunstnerstipend lønnsøkning	6,3	321	73
Garantiinntekt og langvarig stipendøkning	8,0	321	74
50 nye hjemler kunstnerstipend	15,0	321	73
Økning vederlagsordning forfattere	7,0	321	75
Arbeidsstipend og honorarprøveordning for kuratorer	3,0	321	73
Styrke assistentordningen for kunstnere	8,0	321	50
Økte honorarer for musikkensembler og kor	7,0	321	75
Styrke Skuespiller- og dansealliansen	4,5	323	78
Utrede opprettelse av musikkallianse for å styrke musikerens rettigheter	1,0	323	78
Filmproduksjon og formidling			
Regionale cinematek	15,0	334	50
Styrking av konsulentordningen for ikke-kommersiell film	10,0	334	1
Økt støtte til filmfestivaler	11,5	334	1

Styrke filmfondet	33,0	334	50
Flytte filmincentivordningen til næringsdepartementet (verbalforslag)			
<i>Universelt utformet kultur</i>			
Teksting av dubbet barnefilm	0,4	334	21
Teksting av teater	0,4	325	78
Tilskudd til Norges Døveforbunds kulturaktiviteter	2,5	326	73
Reversere kutt av Telefonavisa	0,6	334	78
<i>Musikk og scenekunst</i>			
Styrke nasjonale institusjoner	30,0	323	70
Styrke regionale institusjoner	15,0	323	71
Styrke region- og distriktsopera	7,0	323	73
Ny støtteordning for fri dans- og scenekunst (for aktører som Stella Polaris, Studio Actoris, Grenland friteater m.fl. og viderekomne dansekompanier)	10,0	323	74 (ny)
Reversere kutt til Teatervenner Norge	0,7	323	78
<i>Museer og visuell kunst</i>			
Museumsrabatt for barn og unge	15,0	328	75 (ny)
Det nasjonale museumsnettverket	10,0	328	70
Utviklingsmidler til private arkiv	5,0	329	78
Fullføring av Bååstedet-prosjektet over to år, tilbakeføring av samisk kulturarv	6,0	328	70
<i>Institusjoner</i>			
Avant Garden samlokalisering, oppstart	1,5	323	78
Buskerud teater	2,0	323	78
Beaivváš nytt bygg	10,0	323	73
Kulturvern, forskning museumsområdet	5,0	328	5
Fylkesscene i Østfold	1,0	323	78
Hordaland teater – Logen, nye lokaler	3,5	323	78
Norsk Publikumsutvikling	2,1	325	78
Norsk kulturforum	1,0	325	78

Digitalt arkiv for scenekunst (Sceneweb.no)	0,5	329	78
Telemuseet	5,0	320	70
Forprosjekt for Carte Blanche dansesenter	3,0	323	78
Kistefos-museet	2,5	328	78
Museer i Hordaland fylkeskommune	3,0	328	78
Sunnhordaland kyst- og litteratursenter	1,0	328	78
Opera og kultur-hus i Kristiansund	25,0	328	78
Kulturkortet KODE	0,7	328	78
Nynorsk kultursentrum, Vinjesenteret, drift og utstilling	1,0	328	70
Vinje-senteret utstilling	1,0	322	70
Kristent Arbeid Blant Blinde (KABB)	0,7	326	
Opera Østfold	2,0	323	73
Telemark Museum	10,0	322	70
Melahuset	2,5		
Norsk folkemuseum, nybygg	10,0	322	70
Foreningen Norden	1,0	325	78
Kirke			
Støtte til musikk og scenekunst i kirkene	2,0	340	70
Støtte til sjømannskirkas ambulerende prester	2,0	340	71
Inndekningsforslag	-2,0		
Sum rammeområde 3	742,0		

Rammeområde 4: Utenriks

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Skatt for Utvikling, for å nå mål satt i Addis Tax Initiative	128,0	165	71
Arbeid for nyvinning på gjeldsfeltet, særlig gjennom UNCTAD	8,0	172	70
Øke satsing på sivilt samfunn	160,0	160	70
Øke informasjonsstøtten til totalt 80 millioner	20,0	160	70

Klima og miljø			
Det grønne fondet - støtte til fattige lands klimatilpasning	150,0	166	72
Fornybar energi, inkl. 100 mill. øremerket garantiordninger for fornybarinvesteringer i utviklingsland	250,0	166	74
Matsikkerhet og klimatilpasset landbruk	30,0	170	81
Tiltak mot internasjonal naturkriminalitet, øremerket bekjempelse av ulovlig hogst og fiske	25,0	164	72
Humanitært løft			
Humanitær innsats, og forebygging av humanitære kriser	200,0	163	70
Verdens Matvareprogram	10,0	170	73
FNs Høykommissær for flyktninger, UNHCR	10,0	170	74
FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA	10,0	170	75
Nedrustning			
Ny post: Arbeid med kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning, videreføring av Norges arbeid som pådriver for det humanitære initiativet mot atomvåpen	40,0	118	72
Opplysningsarbeid for fred, støtteordningen videreføres og styrkes	5,0	118	71
Løft for kvinners rettigheter – motvekt mot USAs munnkurvregel			
Utlysning av egne midler til små og mellomstore kvinneorganisasjoner	100,0	168	70
Øremerket innsats mot vold mot kvinner	50,0	168	70
Øremerket innsats for helhetlig seksualundervisning	50,0	168	70
UN Women	15,0	170	82
Kultur			
Kultur og næringsfremme	24,0	115	70
Inndekningsforslag	-835,0		
Sum rammeområde 4	450,0		

Rammeområde 5: Justis

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Internasjonalt			
Forlenge innsatsen i Middelhavet for å redde båtflyktninger gjennom operasjon Triton	139,3	440	1
Kriminalomsorg			
Øke antall soningsplasser med fotlenke	25,0	430	1
Finne alternativer til fengsling for EMA og barnefamilier i forbindelse med uttransportering	5,0	440	21
Øke tilskuddet til frivillige organisasjoner som arbeider med innhold i soning slik som Way back	10,0	430	70
Økt midler til drift av fengslene (ansatte, bedre rehabilitering og vedlikehold)	110,0	430	1
Rusmestringsenheter	10,0	430	1
Politi og etterforskning			
Styrke organisasjoners tiltak mot vold og overgrep i nære relasjoner – blant annet ROSA-prosjektet.	5,0	440	70
Styrke digital etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd mot barn i politidistriktene ved omprioritering fra frie midler og 10 mill. i friske midler.	30,0	440	1
Styrke Økokrim øremerket til å bekjempe økonomisk- og miljøkriminalitet	40,0	440	1
Øke satsningen på voldsutsatte barn (Barnehus)	20,0	440	1
Reversere regjerings kutt i tilskudd til organisasjoner som hjelper tiggere med mat og veiledning	8,3	440	70
Retts hjelp			
Begynne opptrapping på fri retts hjelp. Øke reisegodtgjørelse til advokater og sakkyndige.	32,5	470	1
Øke salærsatsen slik at den holder følge med prisutvikling.	43,0	470, 466	1

Opprettholde tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak som finansierer Juss-buss, Gatejuristen, JURK osv. Inkludere SEIF som en del av rettshjelpstiltakene med tilskudd på 1,5 mill.	21,5	470	72
Styrke vergemålsordningen	5,0	469	1
Reversere kutt i kontoret for voldsoffererstatning	4,5	472	1
Senke gebyret for førstegangs søknad om familieinnvandring	30,0	3440	6
Sikkerhet og beredskap			
Økt støtte til frivillige organisasjoner i redningstjenesten.	5,0	451	71
Inndekningsforslag	-443,2		
Sum rammeområde 5	100,9		

Rammeområde 6: Innvandring, regional utvikling og bolig

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Beholde frivillighetskoordinator på asylmottak	5,0	490	21
Økte tilskuddet til tiltak for barn på mottak, aktivere, hjelp osv.	5,0	490	71
Styrke ytelsene til beboere på asylmottak, fjerne grensen på maksimalt kr. 10 000 per familie	5,9	490	70
Øke støtten til organisasjoner som arbeider på innvandringsfeltet. Herunder en økning på 2 millioner til SEIF, og 1 million til Just Unity	12,0	496	71
Styrke satsningen på minoritetsrådgivere	15,0	485	1
Forebygging av radikaliserings i regi av frivillige organisasjoner	3,0	496	62
Øke støtten til reise ved familieforening	5,0	490	75
Sikre barnehageplass til alle barn på asylmottak	18,7	490	60
Sikre barnehageplass til alle barn på asylmottak	0,35	490	21

Økt bemanning og barnefaglig kompetanse på mottak for EMA	5,0	490	21
Øke tilskuddet til områdesatsning, og satsning i Oslo-Sør. Ses i sammenheng med områdesatsning andre steder i budsjettet.	40,0	496	62
Øke satsning på Jobbsjansen og flere tilskudd gjennom NAV for å få flere i jobb	50,0	496	62
Til sammen 5 000 overføringsflyktninger	507,0	490 m.fl.	
Omprioritere midler fra tvangsretur og assistert retur til å arbeide for mer frivillig retur	20,0	490	72
Overføre enslige mindreårige under 16 år til barnevernets omsorg	0,5	490	60
Bolig og bomiljø			
Tilskudd til boligsosiale tiltak – ta det ut av kommuneramma, og øke tilskuddet med 10 millioner kroner.	35,5	581	78
Gjøre gamle bygårder tilgjengelig, øke tilskuddet til etablering av heis	30,0	581	79
Øke etableringstilskuddet som går til å skaffe egnede boliger for vanskeligstilte	77,0	581	75
Øke tilskuddet til flere utleieboliger	100,0	581	76
Øke bostøtten	250,0	580	70
Øke tilskuddet til områdesatsning i byer. Ses i sammenheng med områdesatsning andre steder i budsjettet.	40,0	590	65
Øke tilskudd til bolig, by og områdeutvikling for å styrke områdesatsning Ses i sammenheng med områdesatsning andre steder i budsjettet.	20,0	590	72
Opprettholde kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet, og opprettholde et tilskudd på til sammen 25 millioner.	14,0	581	77
Øke tilskuddet til lavenergiprogrammet	10,0	587	70

Regional tilskudd			
Øke tilskuddene til bedriftsrettede lån- og tilskuddsordninger i distriktene	78,0	550	62
Øke tilskuddene til inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn	110,0	550	64
Øke tilskuddene til bedriftsrettede programmer i distriktene	10,0	550	70
Øke tilskudd til Merkurprogrammet	2,0	550	73
Øke tilskuddene for omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn	175,0	553	60
Øke tilskuddene for grenseregionale Interregprogrammer	5,0	553	63
Øke tilskuddene for akutte endringer i arbeidsmarkedet	5,0	553	65
Øke tilskuddene for nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	5,0	553	74
Øke tilskuddene for utviklingsprogram for byregioner og internasjonalt samarbeid	10,0	553	76
Urfolk og nasjonale minoriteter			
Skogfinsk museum, vil sette i gang med bevilgning i 2019	0	567	70
Oppstart for nybygg til Saemien sijte – sørsamisk museum og kultursenter	5,0	2445	31
Øke tilskuddet til Sametinget	15,0	560	50
Inndekningsforslag	-107,735		
Inntektsposter	-125,48		
Sum rammeområde 6	1 455,635		
90-poster			
Økt lånerammen til Husbanken til 22 mrd.	2 250,0	2412	90
Avdrag som følge av økt låneramme	14,0	5312	90

Rammeområde 7: Arbeid og sosial

Sak	Beløp	Kapittel	Post
En reell ungdomsgaranti, med rett til tiltak og sterkere oppfølging i Nav. 2000 tiltaksplasser.	342,0	634	76
Sikre lavtlønte opptjening av dagpenger	305,0	2541	70
Arbeidsmarkedstiltak for ledige. 1000 tiltaksplasser.	180,0	634	76
Varig tilrettelagt arbeid	45,0	634	77
Pleiepenger etter SVs modell. 100 pst. lønnskompensasjon opp til 6 G, og unntak fra 18-årsgrensen for personer med utviklingshemming	20,0	2650	72
Gjeninnføre barnetillegget for uføre	40,0	2655	70
Styrke bilstønadordningen	30,0	2661	74
Likestilling			
Tiltakspakke for heltidskultur	42,0	601	50
Tilskudd til sekstimersdags-prosjekter	34,0	601	50
Kamp mot arbeidslivskriminalitet			
Styrke Arbeidstilsynets arbeid mot kriminalitet og sosial dumping. Inkluderer to nye sentre mot arbeidslivskriminalitet.	40,0	640	1
Diverse			
Opprettholde Magasinet Velferd	1,5	601	70
Gjeninnføre pensjonsslipp til eldre som ønsker det	20,0	605	1
Inndekningsforslag	-10,0		
Sum rammeområde 7	1 099,5		

Rammeområde 8: Forsvar

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Styrket sjøforsvar			
Økt seilingstiden for Sjøforsvaret, styrke Kystjegerkommandoen	120,0	1732	1
Styrke Kystvakten	115,0	1790	1
Styrke hær og heimevern			
Hæren, inkludert fremskynde stridsvogner og beholde Bell på Bardufoss	400,0	1731	1
Heimevernet, drift og utstyr	150,0	1734	1
Øving og trening			
Flyttet fra Trident Juncture til øving og trening	200,0	1720	1
Forsvarets musikk			
Beholde 5 fullverdige korps	20,0	1795	1
Inndekningsforslag	-1 132,0		
Sum rammeområde 8	-127,0		

Rammeområde 9: Næring

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Omstilling og satsing på nye arbeidsplasser			
Miljøteknologiordninga	300,0	2421	76
Digitalisering	50,0	2421	50
Transferit	40,0	920	50
Katapult	40,0	190	71
Innovasjon Norges program for bioøkonomi	90,0	2421	50
20 næringsphd-er	8,958	920	50
Pre-såkorpsfond	50,0	2421	77

Digital21	3,0	900	23
Øke følgemidler til romfart	12,0	922	72
Reversere kutt BIA (brukerstyrt innovasjonsarena)	50,0	920	50
Kyst, distrikt og Nord-Norge			
Elektrifisering av kysten – låneprogram for innkjøp elsjark	60,0	2421	50
Nytt program under Innovasjon Norge: Marin fremtid. Styrke innovasjon og bærekraft innen kystfiske og oppdrett.	100,0	2421	75 (ny)
Kunnskapsløft for havet	15,0	923	22
Næringsutvikling på Svalbard	40,0	2421	80
Fiskesprell	2,0	900	77
Sett sjøbein – entreprenørskap i sjømatnæringa	2,5	900	77
Andre ting			
Ansvarlig næringsliv	2,0	900	1
Trygg håndtering av atomavfall – omstilling av IFE og planlegging av dekommisjonering av Halden-reaktoren	102,5	900	22
Inndekningsforslag	-415,5		
Sum rammeområde 9	552,458		

Rammeområde 10: Fiskeri

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Reversere kutt i velferdsordningene for fiskere	2,2	919	71
Reversere kutt i trygghetsopplæring for fiskere	2,1	919	72
Pilotprosjekt for grønn teknologi på oppdrett i Hardangerfjorden	5,0	917	1
Verdiskapningsprogram for fisk	10,0	919	75
Reversere kutt i næringstiltak i fiskeriene	7,1	919	75
Sum rammeområde 10	26,4		

Rammeområde 11: Landbruk

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Rette opp kutt i tilskudd til organisasjonene	31,0	1138	70
Klimarådgiving på gårdsnivå	20,0	1139	72
Kompensasjon for utfasing av eksportstøtte, prisutjevning melk	80,0	1142	1
Kompensasjon for utfasing av eksportstøtte, svinekjøtt, annet kjøtt og blomster	13,0	1150	50
Full stilling Norecopa - Alternativer til dyreforsøk	1,0	1112	50
Utviklingsfondet for skogbruket	4,0	1149	51
Inndekningsforslag	-50,0		
Sum rammeområde 11	99,0		

Rammeområde 12: Olje og energi

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Kutte klimagassutslipp og satse på climateknologi			
Kutte klimagassutslipp gjennom Enova. Satse ekstra på klimatiltak transport og industri, energi-effektiviseringstiltak bygg og landstrøm i norske havner.	670,0	1825	50
Styrket satsing fangst og lagring av CO2	340,0	1840	72
Oppstartsstøtte demonstrasjonspark havvind. Inkluderer også 500 millioner kroner i tilsagnsfullmakt	50,0	1825	31 (ny)
Klimatilpasning			
Flom- og skredforebygging:	250,0	1820	22
Annet			
Telemarkskanalen	6,0	1820	74
Utjevning av nett-tariffer	20,0	1820	73
Inndekningsforslag	-1 092,7		
Sum rammeområde 12	243,3		

Rammeområde 13: Miljø

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Vern av natur			
Ta vare på og legge til rette for ferdsel i verneområder	5,0	1420	31
Nye nasjonalparker, Lofotodden, Østmarka og Preikestolen	30,0	1420	34
Økt støtte skogvern	340,0	1420	35
Trua arter og natur			
Bevar vår mest trua natur	15,0	1420	1
Kamp mot fremmede arter	20,0	1420	21
Laksetrapp Vefsna	5,0	1420	22
Genbank villaks Hardanger	25,0	1420	22
Forebyggende tiltak rovdyr	20,0	1420	73
Ta vare på flere utvalgte kulturlandskap	15,0	1420	81
Ta vare på flere nye trua arter og naturtyper	38,0	1420	82
Handlingsplan sjøfugler	10,0	1420	82
Runde miljøsenter	1,0	1420	85
Skogvernssenter Trillemarka	4,0	1420	85
Fossesenter Gaular	5,0	1420	85
Genøk – Senter for biosikkerhet	7,0	1410	72
Restaurering av ødelagt natur			
Restaurering av myr	10,0	1420	38
Restaurering av ødelagte økosystemer	10,0	1420	40 (ny)
Forurensning			
Overvåke og ta vare på vannkvalitet i vassdrag og sjøer	32,0	1420	22
Miljøgiftopprydding	100,0	1420	69
Støttetiltak for et bedre vannmiljø	30,0	1420	70
Marin forsøpling	80,0	1420	71

Friluftsliv			
Friluftaktiviteter	40,0	1420	78
Støtte Forum for natur og friluftsliv	1,5	1420	78
Kartlegge og verdsette friluftslivsområder	5,0	1420	78
Friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse	1,0	1420	78
Oppkjøp/ båndlegging av områder til friluftsmål	20,0	1420	30
Nasjonale turiststier	5,0	1420	81
Frivillig arbeid			
Grunnstøtte frivillige miljøorganisasjoner og stiftelser	10,0	1400	70
Tilrettelegge for økt frivillig kartlegging av trua arter	3,0	1411	21
Økt aktivitet miljøorganisasjoner og stiftelser	6,0	1420	77
Miljøkunnskap			
Nytt program for insektsovervåking	5,0	1410	21
Utarbeide et økologisk grunnkart for Norge	50,0	1410	21
Økt støtte miljøforskningsinstituttene	13,0	1410	50
Mer forskning på naturmangfold	20,0	1410	51
Kartlegge natur (Artsdatabanken)	15,0	1411	1
Kartlegging av sjøbunn (MAREANO)	8,0	1424	21
Økt kunnskap om isavhengige pattedyr i norsk Arktis	5,0	1471	21
Fram Nordområdesenter for klima og miljøforskning (Tromsø)	1,0	1474	
Den naturlige skolesekken	5,0	1400	62
Klima			
Tilskudd klimatiltak og klimatilpasning i kommunene	200,0	1420	61
Støtteordning for å fase ut gamle vedovner	30,0	1420	62 (ny)
Regnskogsatsing	350,0	1482	73
Kulturminner			
Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminne	10,0	1429	72
Tilskudd til verna hus	10,0	1429	71
Norsk Kulturminnefond	20,0	1432	50

Vedlikehold av stavkirker og steinkirker	10,0	1429	73
Samisk kulturminnearbeid. Få samiske kulturminner inn i digital form, skjøtsel og formidlingsarbeid Mortensnes kulturminneområde	2,0	1429	50
Fortidsminneforeningens museum	2,0	1429	21
Inndekningsforslag	-90,375		
Sum rammeområde 13	1 559,125		

Rammeområde 15: Helse

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Sykehus			
Sterkere sykehusøkonomi. Mer behandling og prioritering av bedre fødsels- og barselomsorg	550,0	732	72-75
Fornye digital infrastruktur og trygge IKT-sikkerheten i sykehusene	150,0	732	72-75
Tilskudd for flere heltidsstillinger i sykehusene	25,0	732	72-75
Helse først - omlegge «kvalitetsbasert» finansiering i sykehusene til basisbevilgninger	0	732	72-75
Rettferdig helse			
Beholde livsviktige medikamenter i folketrygden. Ikke ta inn i sykehusenes trange budsjetter	20,0	2751	70
Styrke menneskerettighetene og brukerombudene i helse	10,0	761	71
Egenandeler - fritak for egenandeler også for barn 16-18 år for allmennlegehjelp	47,6	2755	70
Sikre fysioterapi for mennesker på diagnoselisten. Regjeringen tok fra dem gratis fysioterapi	308,0	2755	71
Hvit resept. Sikre de som trenger medisiner støtten de trenger for å ha råd til medisinene	10,0	2790	70
Jobbfast. Behandlingstilbud for varslere	2,1	732	73

Forebygging			
Styrke Folkehelseinstituttet for å sikre kompetanse om forebygging	30,0	745	1
Investere i ny lab for bedret effektivitet på Folkehelseinstituttet	10,0	745	45
Sunn skolemat på ungdomsskolen (halvt års virkning)	475,0	714	NY
Skolefrukt i barneskolen (halvt års virkning)	166,0	714	74
Opptappingsplan habilitering og rehabilitering	20,0	733	21
Primærhelsetjenesten			
Rekruttere flere fastleger	20,0	762	63
Praksis for 54 nye leger i året – 54 LIS1-stillinger (tidligere turnus)	82,62	732	70
Helsehjelp i fengslene	20,0	762	61
Eldreomsorg			
350 nye dagaktivitetsplasser for eldre. Støtte til prosjekter i kommunene (50 % finansiering)	36,5	761	63
Besøktjeneste for færre ensomme eldre - Røde Kors	2,0	714	79
Gågrupper for eldre - DNT og Røde Kors	2,0	761	65
Tannhelse			
Innføre en høykostnadsbeskyttelse som dekker 25 prosent av alle utgifter over 10 000 kroner	750,0	2711	72
Rusomsorg			
Bedre ettervern etter endt rusbehandling	20,0	765	72
Hjelp til å hjelpe - støtte til livsviktig skadereduksjon for rusavhengige	20,0	581	78
Housing first - trygge hjem og oppfølging for god rusomsorg	4,0	714	60

Psykisk helse			
Øyeblikkelig døgntilbud psykisk helse og rus	88,48	732	72-75
Flere brukerstyrte senger - trygg hjelp for de som sliter mest	40,0	732	72-75
Opptappingsplan barn og unges psykiske helse	50,0	765	21
Likestilling			
Trygge overgrepsmottak – statlig fullfinansiering	75,0	762	70
Handlingsplanen mot sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	3,0	762	21
Opptappingsplan mot vold og overgrep	15,0	765	75
Forebygging av overgrep mot barn - pilotering av hjelpelinje for mulige overgripere	3,0	762	21
Menn i helse - rekruttere flere menn	1,0	2751	70
Også jenter under 16 år skal få gratis prevensjon	3,0	780	50
Styrke forskningen på kvinnesykdommer	5,0	780	50
Forskning og moderne teknologi			
Forskning på ulikheter i helse med rapport om hvordan vi kan sikre alle like god helsehjelp uavhengig av inntekt	2,0	765	73
Barn og unges kunnskap for bedre tjenester: Forandringsfabrikken	2,0	701	21
Pilotprosjekter: Fra olje til helse - ingeniørkompetanse til sykehusene	3,0	732	70
Pumps and pipes	5,0	732	70
Inndekningsforslag	-1 274,2		
Sum rammeområde 15	1 802,100		

Rammeområde 16: Kirke, utdanning og forskning

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Grunnskolen			
Mobbing: Øke tilskuddet til fylksmannen som nytt klageorgan vedr. mobbing	10,0	226	21
Tiltak mot mobbing i barnehage og skole	50,0	226	21
Prosjekt for bedre psykisk helse	20,0	226	21
Styrkingstiltak for økt kvalitet og deltakelse i SFO	100,0	226	21
Videregående			
Opprettholde reiseavstand på 40 km for å få borteboerstipend	22,0	2410	70
Utstyrsstipend for elever på yrkesfag	30,0	2410	70
Flere yrkesfaglærere	30,0	226	21
Utvikling og drift av desentralisert yrkesfaglærerutdanning	10,0	260	50
Høyere utdanning og forskning			
Inkludere folkehøgskoleelever i 11. måneders studiestøtte	12,3	2410	50
Øke studiestøtten til 1,3 G	286,6	2410	50
Økt basisfinansiering	300,0	260	50/70
Flytte utslaget av BOA-indikator til basis	0	260	50/70
Forskning og utvikling (FOU)	225,0	285/287	
Flere rekrutteringsstillinger	20,0	260	50
Økt tilskudd til Off-Phd	10,0	281	50
Bygge totalt 4000 nye studentboliger	103,0	270	75
Psykisk helse studenter	15,0	270	74
Styrke sosionomutdanningen	22,0	260	50/60
Styrke barnehagelærerutdanningen	68,0	260	50/60
Studieplasser IKT (500 plasser)	28,8	260 m.fl.	
Studieplasser Medisin (50 plasser)	6,66	260	50

Annet			
PP-tjenesten	25,0	220	1
Studiestøtte til 2.års elever på folkehøgskolene	10,8	2410	50
Tilskudd til kortkursen på folkehøgskolene	25,0	253	70
Økt tilskudd for elevtallsvekst folkehøgskolene	9,0	253	70
Røros folkehøgskole	3,0	253	70
Sjunkhatten folkehøgskole	2,5	253	70
Fjernundervisning samisk språk	5,0	222	1
Tegnspråkopplæring. Tilskudd til skoler med elever som skal ha opplæring etter paragraf 2-6	10,0	226	62
Tilskudd til studieforbund	25,0	254	70
Kompetansepluss	7,5	257	20
Tilskudd til organisasjoner (søknadsbasert)	5,0	225	74
Forandringsfabrikken	1,0	225	75
Rosa kompetanse i barnehage og skole	3,0	225	75
Foreningen Les!	1,0	225	75
Investeringsstøtte til Nasjonalt kompetansesenter for vann- og avløpsinfrastruktur ved NMBU	10,0	260	50
Inndekningsforslag	-40,0		
Sum rammeområde 16	1 472,16		

Rammeområde 17: Samferdsel

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Kollektivtrafikk			
Øke belønningsordningene for bedre kollektivtransport i byene.	500,0	1330	61
Økt satsing store kollektivinvesteringer i de fire største byene i tillegg til planlegging av bybane i Trondheim (10 mill), Romeriksbanen (10 mill) og Bybane på Nord-Jæren (10 mill)	500,0	1330	63
Flere byer og tettsteder enn i dag skal få bymiljøavtaler for bedre satsing på kollektiv, sykkel og gange. F.eks: Bodø, Tønsberg, Moss, Hamar, Molde, Lillehammer, Gjøvik, Sandefjord	600,0	1330	64

Styrke ordningen med ungdomskort i fylkene	50,0	1330	60
Styrke den nasjonale TT-ordninga	50,0	1330	60
Kollektivtrafikk og universell utforming	50,0	1320	30
Sykkel			
Sykkelsatsing riksvei	300,0	1320	30
Sykkelsatsing kommune og fylke	300,0	1320	63
Jernbane			
Planlegging av nye jernbanestrekninger. Dette inkluderer: Elektrifisering Hamar-Kongsvinger (15 mill), kryssningsspor på Løten (15 mill) Godsterminal for tømmertransport på Gransherad (5 mill), Tromsbanen (5 mill), Ofotbanen (15 mill.), Rånåfoss stasjon og kryssningsspor på Galterud på Kongsvingerbanen (26 mill), Plattformforlengelse på kolbotn stasjon (15 mill) og ulike prosjekter knyttet til ytre Intercity (200 mill).	300,0	1352	72
Jernbaneinvesteringer. Inkluderer elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen (300 mill.), nødvendige kapasitetsøkende tiltak i Osloområdet (90 mill.), elektrifisering av Hønefoss-Follum bruk (20 mill.), ras- og tunnelsikring av jernbanestrekninger (90 mill.)	500,0	1352	73
Drift og vedlikehold jernbane, fornying og godstiltak	1 100,0	1352	71
Utvide ordningen med 20 prosent rabatt på måneds- og årskort for NSB	105,0	1352	70
Elbiler			
Ny ordning for utbygging av ladepunkter i hele landet	200,0	1320	32 (ny)
Bedre og tryggere bruksveier			
Bedre ras- og skredsikring av fylkesveier	100,0	1320	62
Bedre ras- og skredsikring av riksveier, blant annet E39 Betna - Stormyra	100,0	1320	31
Økt tilskudd til trafikksikkerhet (Trygg Trafikk)	3,0	1300	71
Rentekompensasjonsordning for fylkene	50,0	1320	61
Utbedringstiltak vei (inkludert E134 Kongsberg-Notodden)	100,0	1320	60

Post og bredbånd			
Øke støtten til bredbåndsutbygging	100,0	1380	71
Økt støtte til postomdeling	100,0	1370	70
Havner og fiskerianlegg			
Havner. Nye anlegg og vedlikehold	30,0	1360	30
Tilskudd til fiskerihavneanlegg	80,0	1360	60
Ny redningsस्कøyte i Finnmark	10,0	1300	74
Belønningsordning for El-ferger	100,0	1360	ny
Gods fra vei til sjø	40,0	1360	72
Inndekningsforslag	-5 216,0		
Sum rammeområde 17	152,0		
90-poster			
Egenkapital lyntog	13 000,0	1352	90(ny)

Rammeområde 18: Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.

(F bak post betyr frie midler. Ø betyr øremerkede midler)

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Fylkeskommunen			
Økt satsning på klimatilpasning og klimaarbeid i fylkeskommunene	50,0	572	60F
Økt satsning på kollektivtrafikk i fylkeskommunene	200,0	572	60F
Kompensasjon til fylker som har tapt på endringer i inntektssystemet	100,0	572	60F
Øke lærlingtilskuddet	100,0	572	60F
Tilskudd til fylkenes tilrettelegging for desentralisert høyere utdanning	20,0	572	60F
Yrkesfag: Fornyning og oppgradering av utstyrsparken på yrkesfaglige linjer.	100,0	572	60Ø

Kommunen

Klima og klimatilpasning

Økt satsning på klimatilpasning og å øke kompetansen på klimaarbeid kommunene	200,0	571	60F

Barnehage

Reell videreføring av maksimalpris i barnehage	299,58	571	60F
Økning i barnehage på grunn av økt forbruk ved fjerning av kontantstøtte	684,0	571	60F
Kommunal ventestøtte på 6 000	460,0	571	60F
Flere barnehagelærere og fagarbeidere	224,0	571	60F
Fullfinansiering av bemanningsnorm i barnehage	104,0	571	60F

Skole

Veiledningsordning for lærere i skole og barnehage	200,0	571	60F
Tilskudd for økt lærertetthet 1.-4. trinn	0	571	60F
Praktiske og estetiske fag (en årstime)	86,0	571	60F
Tilskudd for økt lærertetthet på 5.-10. trinn	400,0	571	60F
Kulturskoletime 1.-4. trinn	86,0	571	60F
Skolelekser (1 årstimer)	86,0	571	60F
Fysisk aktivitet i skolene	135,0	571	60F

Sosialhjelp og barnetrygd

For å styrke kommunenes oppfølging av vanskeligstilte familier når barnetrygd ikke skal beregnes som inntekt ved utmåling av sosialhjelp.	180,0	571	60F

Helse og sosial

Økt bemanning og rett til hele stillinger, opptrapping med virkning fra 1. juli	150,0	571	60F
Senke innslagspunktet for refusjon for ressurskrevende tjenester	100,0	575	80
Avslutte forsøk med statlig eldreomsorg. Kostnaden er kompensert over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.	1 043,7	571	60F

Satsninger som øremerkes			
Opptrapping for å dekke etterslepet for finansiering av andrelinjebarnevern Oslo	40,0	571	60Ø
Øke stillinger til helsestasjon, jordmødre og skolehelsetjenester og øremerking av forebyggende tiltak for barn, unge og familier (øremerking av regjeringens satsning på forebyggende tiltak for barn, unge og familier med en økning på 200 millioner)	400,0	571	60Ø
Styrke ordningen med brukerstyrt personlig assistanse	50,0	571	60Ø
Øke øremerkede midler til rehabilitering	100,0	571	60Ø
Økt storbytilskudd	50,0	571	60Ø
Nasjonalt biblioteksløft	200,0	571	60Ø
Rentekompensasjon til kommuner for investering i vann og avløp, flomutsatte kommuner prioriteres. Innføres fra 1. juli	50,0	571	60Ø
Tidlig innsats i barnehage og skole, øremerke satsning.	120,0	571	60Ø
Øremerke opptrapping på rusfeltet, inkludert en økning på 50 millioner.	350,0	571	60Ø
Opptrapping lavterskel psykisk helsetjeneste	200,0	571	60Ø
Innlemme 10 millioner kroner til boligsosialt arbeid i kommunerammen fra arbeidsdepartementets budsjett	10,0	571	60Ø
Inndekningsforslag	-813,98		
Sum rammeområde 18	5 764,3		

Vedlegg: Nøkkeltall for kommuneøkonomien

Frie midler til kommuner og fylker (utenom flytting av forsøk eldreomsorg fra helse til kommune)	2 952,5
Øremerkede midler	1 670,0
Total økning rammeoverføringer	4 622,5

Rammeområde 20: Finansadministrasjon mv.

Sak	Beløp	Kapittel	Post
Satsning i Skatteetaten på avdekking av skattejuks	25,0	1618	1
Sum rammeområde 20	25,0		

Vedlegg 3:

Inndekning og flyttinger av beløp

Alle beløp i mill. kroner. Alle beløp er sammenlignet med regjeringens forslag til statsbudsjett 2018.

Inndekning	Beløp	Kapittel	Post
Redusere utgiftene til Det kongelige hoff på nivå med 2016, inkludert en reduksjon på 10 millioner til mer utsatt rehabilitering av de kongelige eiendommene som ikke ligger under Statsbygg.	-33,0	1	50
Kutt i statsministerens kontor	-3,0	1	20
Kutt i statsrådet	-5,0	1	21
Ikke bevilge øking på 6,1 millioner til økte lønnsutgifter hos Regjeringsadvokaten.	-6,1	24	1
Omdisponering av 5 mill fra regionreform til vergemålsordningen. Skal legges til kap 469 post 1.	-5,0	525	1
Utsette rehabilitering av stallbygning og fasader på Gamlehaugen.	-32,9	531	45
Kutte innføringen av betalingskort til de som bor på mottak	-5,0	490	21
Kutte støtten til Human Right Service	-1,835	496	71
Kutt i administrasjonen til Kommunaldepartementet	-5,0	500	1
Omprioritere fra tvangsretur til frivillig retur	-20,0	490	1
Kutte i tilbakekall av oppholdstillatelser og statsborgerskap	-10,0	491, 491	
Beregnet mindrebruk for redusert prognose for asylsøknader	-50,0	490, m.fl.	
Overføre enslige mindreårige under 16 år til barnevernets omsorg	-15,9	490	21 m.fl.
Renteinntekter ved å øke lånerammen til Husbanken til 22 mrd.	-20,0	5615	80
ODA-refusjon på overføringsflyktninger	-4,87	3490	3
ODA-refusjon på overføringsflyktninger	-12,71	3490	6
ODA-refusjon på overføringsflyktninger	-87,9	3490	1

ODA-utgifter som følge av økt antall kvoteflyktninger	105,48	167	21
Konsekvensjustering, reell videreføring av maksimalpris i barnehage	0,11	480	50
Konsekvensjustering, reell videreføring av maksimalpris i barnehage	-2,03	844	70
Ta ut boligsosialt tilskudd av kommunerammen og bevilgning som et fast tilskudd under kap. 581, 78.	-25,5	571	60F
Tidlig innsats i barnehage og skole (Tas ut av kommunerammen for å øremerkes)	-200,0	571	60F
Opptrappingsplan rusfeltet (Tas ut av kommunerammen for å øremerkes)	-300,0	571	60F
Forebyggende tiltak for barn, unge og familier (Tas ut av kommunerammen for å øremerkes)	-200,0	571	60F
Døgntilbud for psykisk helse/rus (Tas ut av kommunerammen for å øremerkes)	-88,48	571	60F
Inndekning kontantstøtte	- 1 710,0	844	70
Redusert bevilgning til Kreativt Norge	-2,0	320	1
Kutte satsing på bistand til sikkerhetsformål	-100,0	164	72
Redusere økning til ODA-godkjente land på Balkan	-100,0	164	71
Globale sikkerhetstiltak	-15,0	119	70
Verdensbanken	-150,0	171	70
Regionale banker og fond	-54,0	171	71
Strategisk samarbeid multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner	-25,0	171	72
Norfund	-200,0	161	70
Næringsutvikling	-191,0	161	75
Trekke ut norske styrker fra Operation Inherent Resolve i Irak / Syria	-308,0	1792	1
Trekke ut norske styrker fra Baltikum	-67,0	1792	1
Gå i mot opptrapping Afghanistan	-17,0	1792	1
Kutt i NATO-øvelsen Trident Juncture	-200,0	1720	1
Forsinke innfasing av kampfly	-300,0	1761	45
Redusere nybygg hos Forsvarsbygg	-200,0	1710	45
Kutte utgifter knyttet til amerikanske soldater på Værnes	-40,0	1720	1

Omdisponere fra leie av fengselsplasser i Nederland til økt satsning på fotlenke soning, økt satsning på bygging av nye fengselsplasser, og økt satsning på bemanning i fengslene. Virkning ved å ikke inngå ny leiekontrakt fra 31. september 2018.	-89,2	420	1
Ikke gjennomføre forsøk med velferdsobligasjoner	-10,0	430	70
Reduksjon i byråkrati politidirektoratet	-20,0	440	1
Ikke bevilge omstillingsmidler til politireformen	-50,0	440	1
Ikke videreføre økningen i bevilgningen til PST for å håndtere økte asylkomster i 2016.	-27,0	444	1
Ikke videreføre bevilgningsøkningen fra 2016 til økt returarbeid	-105,0	440	25
Omprioritere 10 millioner fra frie midler til digital etterforskning av anmeldte seksuallovbrudd i politidistriktene til barn	-10,0	440	1
Reduksjon i innfasing av PBS med 20 %	-132,0	440	1
Refusjon fra Frontex som følge av videreføring av Triton i Middelhavet	61,6	3440	2
10 mill boligsosialt arbeid fra arbeidsdep. budsjett innlemmes i kommunerammen	-10,0	621	63
Avvikle miljøskadelige subsidier i skogbruket	-32,0	1149	71
Avvikle miljøskadelige subsidier i skogbruket	-18,0	1149	73
Regelrådet	-7,0	915	1
Vri investeringene i Innovasjon Norge fra petroleum til andre næringer	-167,0	2421	50-95
Vri investeringene i Innovasjon Norge fra petroleum til andre næringer	-39,0	551/552/ 118	
Avvikle gruvevirksomhet på Svalbard	-100,0	950	51
Kutt løyve til drift av Halden-reaktoren og plan for ny kontraktperiode 2018-2020	-102,5	920	21
Uspesifisert kutt, oppdragsvirksomhet	-20,0	1810	23
Kutt i petroleumsforskning	-311,0	1830	50
Kutte deltakelse i internasjonale prosjekter	-5,5	1800	70
Kutte geologisk kartlegging	-36,0	1810	21
Kutt Petoro	-20,0	1815	70

Kutt statlig deltakelse islandske kontinentalsokkel	-28,7	1815	73
Kutt Petoro Island	-1,5	1815	72
Inntekt fra 1 øre økning påslag på nettariffen til Energifondet (Enova)	-670	5582	72
Kjøp av klimavoter	-80	1481	22
Skogplanting	-10,375	1420	37
Departementer, direktorater og helseforetak pålegges mindre bruk av eksterne konsulenter	-400	2309	1
Økt utbytte Avinor	-116	5622	85
Kutt som følge av kutt i Trident Juncture, NATO-øvelse	-50	732	72-75
Kutt i sentraladministrasjonen i helseforetakene	-100	732	72-75
Mindre byråkrati etter avvikling av innsatsstyrt finansiering og såkalt "kvalitetsbasert" finansiering	-13	732	72-75
Avvikle byråkrati ved å legge om "Fritt behandlingsvalg" til "Fritt sykehusvalg"	-10	732	72-75
Effektiviseringsgevinst grunnet flere brukerstyrte senger i psykisk helsevern	-20	732	72-75
Kutt i unødvendig byråkrati grunnet regjeringens eldreeksperiment. Overføres til kommunene.	-1 274,2	761	65
Lærerspesialister	-40,0	226	21
Kutte forslaget om lavere bompenger	-516,0	1330	75
Kutt i riksveier	-500,0	1320	30
Stopp motorveiutbygging og legge ned «Nye Veier»	-3 400,0	1321	70
Kutte planlegging og grunnverv av Riksveier	-800,0	1320	30
Sum inndekning og flyttinger	-14 287,01		

TA KAMPEN FOR
ET VARMT SAMFUNN

